

MALMÖ HÖGSKOLA
Hälsa och samhälle

UNGA MÄN OM PORNOGRAFI

En kvalitativ studie om unga mäns attityder till
och användning av pornografi

PERNILLA NIGÅRD

Nigård, P Unga män om pornografi. En kvalitativ studie om unga mäns attityder till och användning av pornografi. *D-uppsats i socialt arbete 10 poäng*. Malmö högskola: Hälsa och Samhälle, enheten för socialt arbete, 2005.

Syftet med studien är att förstå unga mäns användning av pornografi och de attityder som är förknippade härmed.

Frågeställningar:

Hur ser unga mäns pornografianvändning ut?

Hur kan vi förstå den?

Hur förhåller sig de unga männen till sin användning av pornografi?

Hur hanterar de den samhälleliga diskursen om pornografi?

Metoden omfattas av intervjuer med sjutton unga män.

Studien visar att de unga männen förhåller sig reflexiva i sitt förhållande till pornografi. Genom en väl utvecklad reflexivitet försöker de hantera pornografins avigsidor. Den dominerande samhällsdiskursen om pornografi inverkar på de unga männens inställning i olika hög grad. Att uppleva skamkänslor i samband med pornografianvändning är typiskt hos de unga männen.

Nyckelord: onani, pornografi, postmodernitet, reflexivitet, sexualitet, unga män.

FÖRORD

Tack, Sven-Axel, för all ovärderlig hjälp och inspiration!

Sofie, för att du tagit dig tid!

Daniel och Tasse, för att ni låtit mig arbeta ostört!

Stort tack även till mina informanter som gjort genomförandet av denna studie möjlig!

INNEHÅLL

INLEDNING	6
Disposition	6
VARFÖR UNGA MÄN OM PORNOGRAFI?	7
Syfte och frågeställningar	7
METOD	8
Metodval	8
Urval av informanter	8
Intervjuerna	9
”Face-to-face”-intervjuerna	9
E-postintervjuerna	10
Databearbetning	10
Etiska överväganden	11
Teoretiskt angreppssätt	11
TIDIGARE FORSKNING	12
Inledning	12
Pornografi enligt Sex i Sverige – användning och attityder	12
Internets betydelse för pornografianvändningen	13
Andra svenska studier om pornografi	15
Pornografi – förtryckande eller frigörande?	17
Radikalfeministisk teori om pornografi	17
Loftus teori om män och pornografi	19
Exemplet ”cum shot”	21
Avslutning	22
INTERVJUREDOVISNING	24
Inledning	24
Översikt av informanterna	24
Acceptansgruppen (Acc)	24
Motståndgruppen (Mot)	25
Ambivalensgruppen (Amb)	25
Första kontakterna med pornografin	25
Sammanfattning	26
Den egna användningen av pornografi och attityderna till den	27
Acceptansgruppen – ”Pornografi är en viktig del av min vardag”	27
Motståndgruppen – ”Det är så opersonligt. Jag har inget ut av att titta på det.”	29
Ambivalensgruppen – ”Den mesta pornografin är upphetsande, men egentligen är det förnedrande och dåligt.”	31
Sammanfattning	34
Porr och sex – samma sak?	35
Sammanfattning	37
Krydda i sexlivet eller otrohet mot partnern?	37
Sammanfattning	39
”Alla tittar, vissa förnekar” – pornografi bland vänner	39
Sammanfattning	41
”Pornografi gör inte kvinnor rättvisa, men jag har nog inte påverkats mer av det än att man får ta det med en nypa salt”	41
Sammanfattning	43
Pornografin påverkar andra	43

Sammanfattning	45
Pornografi som drog	45
Sammanfattning	46
ANALYS	47
Inledning	47
Tema 1: Tabu och skammen	47
Tema 2: Pornografi i rädsla för den rena relationen	49
Tema 3: Pornografi som inspiration i den rena relationen	51
Tema 4: Ett spektrum av reflexiva förhållningssätt	53
Avslutning	57
REFERENSER	59
BILAGOR	61

INLEDNING

Pornografi. Vad väcker ordet hos dig? För det tankarna till ensamma kåta snuskgubbar med en förvrängd syn på sexualiteten? Eller tänker du kanske på mänskligt förtryck och kvinnoförnedring? Ja, det är möjligt. Men du kanske på samma gång tänker på de där kittlande, upphetsande bilderna av nakna kroppar med blottade kön som du i din ensamhet brukar ta del av? Skäms på dig i så fall!

Pornografi är ett laddat och tabubelagt ämne, vilket jag inte minst fått erfara under detta uppsatsarbete. Varför är du intresserad av det? Finns det inget annat ämne du kan tänka dig att skriva om? Sådana frågor har jag fått av släkt och bekanta. Det är lite pinsamt med pornografi och det är inget man ska prata om, såvida det inte är i negativ bemärkelse. Samtidigt vet vi att det män i alla åldrar ägnar sig mest åt på Internet, för kärleks- och sexuella syften, är just att titta på pornografiskt material (Månsson m fl, 2003). Det råder en ambivalent inställning till pornografin, vilken har fångat mitt intresse och gett upphov till föreliggande studie. Här kommer unga mäns uppfattningar, vanor och erfarenheter av pornografi tillfälligtvis att lämna den privata sfärens dunkel för att synas i offentlighetens ljus. Tänker du fortsätta att läsa eller är det alltför genant?

Disposition

I kapitlet Varför unga män och pornografi? redogör jag för uppsatsens forskningsproblem samt dess syfte och frågeställningar.

Under kapitlet Metod beskriver jag uppsatsarbetets gång och vilka tillvägagångssätt jag har använt mig av för att samla information till studien.

Kapitlet Tidigare forskning utgörs av en redovisning av andras empiriska studier kring män och pornografi.

I kapitlet Intervjuredovisning redogör jag för den information studiens informanter har bidragit med.

I kapitlet Analys diskuteras valda teman som har framkommit i intervjuredovisningen, vilka knyts till teoretiska resonemang.

VARFÖR UNGA MÄN OM PORNOGRAFI?

Det är inte ovanligt att pornografi förknippas med kvinnoförakt och avsmak. Många uppfattar nog förekomsten och användningen av pornografi som uppenbara indikatorer på att vi har lång väg kvar innan jämställdheten mellan könen är ett faktum. På området har den feministiska forskningen dominerat och säkerligen med all rätt identifierat pornografin som en förtryckande faktor. Mitt syfte med föreliggande studie är inte att förkasta den feministiska teorin, men att låta de unga manliga pornografianvändarna själva göra sig hörda. Det finns idag forskning som visar på att attityder då det gäller pornografi är under förändring, vilket gör en studie av detta slag motiverad (Hammarén & Johansson, 2002; Månsson m fl, 2003). Dagens unga män är uppväxta med idealet om jämställdhet, samtidigt som Internet avsevärt har förenklat förutsättningarna för att använda pornografi. Hur förhåller man sig till pornografi i ett sådant samhälle? Det vill jag ta reda på i denna studie. Män är de största pornografikonsumenter, men vi vet inte mycket om deras användning och personliga attityder till pornografi (Månsson m fl, 2003). Vi har i Sverige en ambivalent inställning till sexualiteten där dess negativa och problematiska sidor fokuseras (Helmius, 2000). Så gäller också pornografin, varför den inte sällan kopplas samman med gruppvåldtäkter och övergrepp på barn. Kanske är det därför vi inte har fått se någon omfattande grundforskning på området.

Lena Berg har utfört kvalitativa studier om unga kvinnor och pornografi (Berg, 1999). Mitt forskningsområde ingår till viss del i Hammarén och Johanssons studie om sexualitetens omvandlingar (Hammarén & Johansson, 2002). Mer kvalitativ forskning om unga män och pornografi är dock berättigad. I ett försök att åtminstone till viss del fylla denna lucka utför jag denna studie.

En definition av pornografi kan redan här vara på sin plats. Jag har valt att använda en enkel ordboksdefinition, som är värderingsfri och därmed inte snävar in fenomenet. Pornografi är enligt Norstedts svenska ordbok (1990) en: "Skriven eller bildmässig framställning vars huvudsakliga syfte är att verka sexuellt upphetsande."

Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande studie är att förstå unga mäns användning av pornografi och de attityder som är förknippade härmed. Frågeställningarna är följande:

- Hur ser unga mäns pornografianvändning ut?
- Hur kan vi förstå den?
- Hur förhåller sig de unga männen till sin användning av pornografi?
- Hur hanterar de den samhälleliga diskursen om pornografi?

METOD

Metodval

Det har inte varit någon tveksamhet kring vilket metodval jag skulle göra i arbetet med denna uppsats. Mitt syfte och mina frågeställningar berättigar helt enkelt en kvalitativ metod, eftersom jag vill finna betydelser och mening hos fenomen (Widerberg, 2002). Förvisso är det möjligt att undersöka attityder via enkäter (Robson, 2004), men då jag eftersträvar att uppnå en djupare insikt och förståelse av unga mäns användning och syn på pornografi har jag valt att utgå från denna metodologiska ansats (Halvorsen, 1992). Dessutom har det utförts en del kvantitativa svenska studier på pornografins område (Lewin m fl, 1998; Månsson m fl, 2003). Dessa studier har bidragit med intressant kunskap då de svarar på hur många och hur ofta, men de frestar mig som läsare att ställa frågor där svarens betydelse kan förstås i ett vidare sammanhang. Min upplevelse är att de kvantitativa undersökningarna har fungerat som en god utgångspunkt för min kvalitativa studie.

Jag identifierar mig i forskningsprocessen med resenären, det vill säga med den metafor av intervjuaren som Kvale (1997) här beskriver:

”Intervjuaren-resenären vandrar genom landskapet och inleder samtal med de personer han träffar på. Resenären utforskar landets många regioner, strövar fritt omkring, i okänt territorium eller efter karta.” (s 12)

Min studie kan beskrivas som induktiv, då jag likt resenären intresserar mig för de miljöer och aktörer jag studerar, utan att från början använda mig av kända teorier och begrepp (Halvorsen, 1992). Empirin i min studie utgörs av kvalitativa forskningsintervjuer. Kvale (1997, s 13) definierar den som ”en intervju vars syfte är att erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening”.

Urval av informanter

Urvalet av informanter till min studie består helt enkelt av sådana personer som jag har fått tag i och som överensstämmer med min definierade undersökningsgrupp. Med andra ord blev det inte som jag tänkt mig. Till att börja med bestämde jag vilken åldersgrupp männen skulle befinna sig i. I samråd med min handledare kom vi fram till att åldern 18 till 25 år skulle vara lämplig. Det intressanta med män i denna åldersgrupp är att de är uppvuxna med både jämställdhetsdiskursen och Internet med dess tillgång till pornografi, vilket innebär en spänningsfylld kontext. Hur män i denna ålder navigerar inom pornografins område är därför intresseväckande.

Pornografi kan uppfattas som ett känsligt, intimt och privat ämne att bli intervjuad om. Därmed befarade jag att det skulle vara svårt att få tag i informanter. Till en början hade jag för avsikt att använda mig av ”snöbollseffekten”. Den innebär att en informant uppger andra tänkbara informanter, som i sin tur finner nya informanter och så vidare (Robson, 2004). Jag hade en ambition att informanterna skulle vara så olika som möjligt för att på så sätt uppnå ett rikt kvalitativt urval. ”Snöbollseffekten” skulle kunna vara användbar med tanke på att jag skulle göra ett strategiskt urval (Halvorsen, 1992).

Jag frågade mina vänner om de kunde finna en första informant till mig att utgå från, men ingen av dem som tillfrågades var intresserad. Någon ansåg att det var

ett alltför intimt ämne att bli intervjuad om, då man såg risken att vi någon gång skulle mötas till exempel på en fest. Jag fick sedan idén att fråga studenter på högskolan om de var intresserade av att delta i min studie. Jag hade utformat ett informationsblad om studien som de först fick tillfälle att läsa. Flera personer tackade nej, antingen tillhörde de fel åldersgrupp eller ansåg de att ämnet för intervjun var alltför känsligt. Till sist fick jag dock tag i tre intervjupersoner. Genom hjälp från vänner fick jag slutligen ytterligare tre personer att intervjuas. Jag tillfrågade dessa om de kunde bidra med nya informanter till min studie, men det var inte möjligt. Därmed kunde jag inte använda mig av "snöbollseffekten" på det sätt som jag hade hoppats på.

Under de första "face-to-face"-intervjuerna uppstod det problem då informanterna gav likartade svar och jag fick intrycket av att de emellanåt var tillrättalagda. Av denna anledning bestämde jag mig för att även göra e-postintervjuer. Förhoppningen var att informanterna, då de var anonyma och inte skulle behöva möta mig, skulle ge mer sanningsenliga svar. Jag försökte därför att rekrytera intervjupersoner genom att lägga ut en annons om studien på Internet. Det visade sig dock vara förbjudet att publicera annonser av det slag på dejtingsidor (, det vill säga kärlekskontaktsidor). Däremot var det tillåtet på sexkontaktsidan <http://www.knullkontakt.se>. Min annons var publicerad på den under ungefär tre veckor. Under den tiden fick jag mellan 25 och 30 svar till den e-postadress jag upprättat för syftet, och därefter såg jag till att annonsen togs bort. Elva personer kom sedermera att fullfölja e-postintervjuerna.

Jag kan inte göra något anspråk på att mitt urval ska vara representativt, då jag har intervjuat de informanter som jag har fått tillgång till. Eftersom e-postinformanterna är värvade genom en sexkontaktsida är det inte förvånande att flertalet av dessa är positiva till pornografi. "Face-to-face-informanterna" är däremot negativa eller ambivalenta i sin inställning. Sammanhanget där informanterna har rekryterats har säkert stor betydelse för hur man uppfattar studien. En av "face-to-face"-informanterna som jag fann på högskolan påpekade att han redan från början tänkte att jag skulle fokusera pornografins negativa effekter, då pornografi för honom har en negativ "klang". Kanske är det lättare att tacka ja till att medverka i en sådan studie om det överensstämmer med ens egen uppfattning. De informanter som jag funnit genom sexkontaktsidor kanske inte uppfattar studien som negativ till sin karaktär, då jag de facto har annonserat på en sexkontaktsida. Därmed kan de ha känt sig mer fria att göra spontana uttalanden. Man bör ha ovanstående i åtanke när man diskuterar studiens validitet. Å andra sidan anser jag att informanternas svar ändå består av förhållandevis "spridda skurar", vilket gynnar en kvalitativ studie som denna.

Intervjuerna

"Face-to-face"-intervjuerna

De sex "face-to-face"-intervjuer jag utförde tog alla mellan 45 minuter och en timme och de ägde företrädesvis rum i Malmö Högskolas grupprum. Intervjuerna bandades. Den intervjuguide jag till en början designat visade sig fungera tillfredsställande, varför jag inte behövde revidera den nämnvärt. Intervjufrågorna var utformade på ett sådant sätt att de inte skulle uppfattas som värderande i sig. Intervjuerna var av halvstrukturerad karaktär. Jag använde intervjuguiden som stöd i det att jag ställde frågorna, men informanterna gavs hela tiden möjlighet att utveckla sina resonemang. Jag uppmuntrade till det genom att ställa följdfrågor. För övrigt försökte jag att vara så neutral och avslappnad som möjligt under intervjuerna. Nackdelen med mina "face-to-face"-intervjuer var i första hand den intervjuareffekt Halvorsen (1992) diskuterar. Risken finns att informanterna svarar

på ett sådant sätt så att de framställs i god dager. I synnerhet då det gäller ett sådant ämne som ens egen användning av pornografi – det kan uppfattas som mycket ”privat” och man kan därmed tänka sig att det är motigt att svara sanningsenligt. Jag tyckte mig kunna se att intervjuareffekten är påtaglig i några av dessa intervjuer, framför allt i de fall då informanten ger mig motstridiga budskap. De första informanterna jag intervjuade tenderade att ge likartade svar och de hade en negativ inställning till pornografi. Det verkade som att personer med en negativ syn på pornografin tyckte att det var lättare att ställa upp på en intervju. Detta motiverade e-postintervjuer.

E-postintervjuerna

E-postinformanterna är elva till antalet. Samma intervjufrågor gavs till dessa som till ”face-to-face”-informanterna. E-postintervjuerna kan beskrivas som strukturerade, då de aktuella informanterna alla fick samma frågor (Halvorsen, 1992). Nackdelen med e-postintervjuerna var i synnerhet att det var komplicerat att ställa följdfrågor. Då skulle jag skicka frågorna via e-post och informanterna skulle bemöda sig med att förtydliga sina svar. Jag gjorde det i de fall där jag ansåg det vara nödvändigt, men jag fick inte några svar tillbaka. I intervjuredovisningen kan man därför på sina ställen se att jag saknar viss information, men läsaren uppmärksammas i dessa fall på det. Intervjuareffekten som jag diskuterat i samband med ”face-to-face”-intervjuerna går inte att skönja i e-postintervjuerna. Jag uppfattar dessa svar som mycket uppriktiga. Informanterna behöver inte ”dölja” något på samma sätt som om de skulle möta mig personligen. Informanter som gett motstridiga budskap och blivit intervjuade ”face-to-face” kanske hade gett mer enhetligt positiva svar om de i stället blivit intervjuade via e-post. Några har påpekat att intervjuerna bidragit till att de blivit mer uppmärksamma och medvetna om sin egen användning av och inställning till pornografi.

E-postinformanterna fick ett stort antal intervjufrågor att skriftligen besvara. I vissa fall var det uppenbart att de tröttnade på slutet av intervjun, då svaren efterhand blev alltmer kortfattade. Då jag fått in ungefär hälften av e-postintervjuerna bestämde jag mig för att skicka intervjufrågorna i två omgångar till de informanter som resterade. Jag hoppades därmed på att de skulle orka fullfölja intervjun med utförliga svar, men det visade sig inte innebära någon större skillnad. Deras kortfattade svar kan även bero på att de har tyckt att frågorna varit svåra att förstå. Dock överensstämmer svaren vanligtvis med min avsikt med frågorna.

Databearbetning

Då jag skulle sammanställa intervjuerna upptäckte jag att materialet var rikt på intressant information. Varje ”face-to-face”-intervju skrev jag ut från banden senast dagen efter intervjun utförts. E-postintervjuerna var av den karaktär att de redan var ”utskrivna”. Till att börja med läste jag igenom allt material några gånger. För att kunna ta mig an materialet kategoriserade jag informanterna i acceptans-, ambivalens- och motståndgruppen, utifrån informanternas grundinställning till och användning av pornografi. Därefter kodade och grupperade jag det övriga materialet efter dess olika egenskaper, som blev till olika rubriker.

Jag använder mycket citat i intervjuredovisningen, men det är befogat i detta sammanhang. Det har sin grund i att vi inte vet mycket om hur män uttrycker sitt personliga förhållande till pornografi. Här försöker jag visa vilket språk man använder sig av. Även om en större del av informanterna har intervjuats via e-post

behandlar jag samtliga som om de blivit intervjuade ”face-to-face”. Därmed skriver jag exempelvis ”säger” eller ”berättar” om samtliga informanter trots att svaren delvis baseras på skriftliga intervjuer.

Min avsikt har varit att empirin skulle styra teorin och inte tvärtom. Därmed har jag försökt att under intervjuerna vara så objektiv som möjligt. Teorin har egentligen inte kommit in i forskningsprocessen förrän jag börjat analysera intervjuerna. De teorier jag huvudsakligen använder mig av har jag inte satt mig ordentligt in i förrän vid detta skede i uppsatsarbetet. Självklart har jag en viss omedveten förförståelse då det gäller pornografi, som säkerligen kan ha påverkat hela uppsatsarbetet. Min medvetna förförståelse består dock i att jag tror att våra relationer till pornografi är komplexa och att inte går att förklara på något enkelt sätt.

Jag har inte haft möjlighet att analysera hela materialet, eftersom det är alltför omfattande. Jag har därför uppmärksammat några teman i intervjumaterialet. Dessa är sådana egenskaper hos materialet som innebär en ”röd tråd”, information som utgör mönster. De mest framträdande mönstren har jag valt att analysera.

Etiska överväganden

Min studie följer de etiska riktlinjer som har utarbetats och den har godkänts av en lokal etikprövningsnämnd. Genom ett informationsblad har mina informanter fått upplysning om studiens innehåll, användning och kontaktpersoner. De har meddelats om att det är helt frivilligt att delta i studien och att de när som helst kan bestämma sig för att avbryta sin medverkan. ”Face-to-face”-informanterna har fått underteckna en blankett där de ger sitt samtycke till att medverka i studien. Genom e-postkorrespondens har jag försäkrat mig om att de aktuella informanterna ger sitt samtycke till sin medverkan. Band och utskrifter har förvarats på sådan plats att obehöriga inte kunnat ta del av materialet. Informanterna har blivit oidentifierade i själva uppsatsen. De har givits möjlighet att läsa igenom texter innan publiceringen av studien och de har fått information om var den kommer att publiceras.

Teoretiskt angreppssätt

De teoretiska angreppssätt jag har till förfogande som student i socialt arbete återfinns inom samhällsvetenskapen. Det ligger nära till hands för mig att använda sociologiska teorier eftersom det i synnerhet är sådana jag har studerat under min utbildning. I detta uppsatsarbete hämtar analysen främst sin näring av postmoderna teorier. Återigen är det inget jag från början har bestämt, utan de var helt enkelt sådana teorier som ingick i min referensram och som bäst matchade mina intervju svar. Läsaren blir kanske förundrad över att jag inte har något självständigt avsnitt där jag redogör för mina teoretiska utgångspunkter – de dyker först upp i analysen. I och med att undersökningen är empirisk har jag valt att göra på detta sätt och låta uppsatsens utformning gå hand i hand med forskningsprocessen.

TIDIGARE FORSKNING

Inledning

Forskning om pornografins risker har dominerat, företrädesvis utförd av kvinnor med den feministiska teorin som utgångsläge. Det har dock inte varit möjligt att påvisa att pornografianvändning leder till negativa konsekvenser som exempelvis våldtäkt, varför den antipornografiska feministiska teorin också blivit kritiserad inte minst inom andra mer liberala falanger av feminismen. Jag kommer inte att hänvisa till den liberalfeministiska teorin kring pornografi, då jag hellre refererar till undersökningar som tar upp mäns egen personliga uppfattning om pornografi. Det finns en amerikansk undersökning, baserad på ett stort intervjumaterial med män, vilken ingående tar upp pornografi ur mäns synvinkel. Jag kommer i detta avsnitt att ställa denna undersökning mot den feministiska antipornografiska teorin, eftersom de i mångt och mycket går stick i stäv med varandra.

I Sverige har det genomförts ett mindre antal studier av både kvantitativ och kvalitativ karaktär som rör pornografi. Låt oss börja med att titta på undersökningen Sex i Sveriges bidrag i detta avseende, för att sedan hänvisa till andra svenska studier och slutligen till internationell forskning om pornografi.

Pornografi enligt Sex i Sverige – användning och attityder

Den befolkningsbaserade kvantitativa undersökningen om svenskars sexualvanor, Sex i Sverige, utfördes år 1996 på uppdrag av Folkhälsoinstitutet (Lewin m fl, 1998). I den ingår en studie om svenskars attityder till pornografi och användningen av den, utförd av Sven-Axel Månsson. I synnerhet fokuserar den på att undersöka skillnader på pornografins område mellan könen och mellan olika åldrar.

Innan studien Sex i Sverige hade man inte gjort någon kvantitativ undersökning på området sedan år 1967, varför man enbart hade detta material att jämföra med. Sedan de närmare tre decennier som förflutit hade pornografins premisser radikalt förändrats. Förbudet mot framställning och spridning av pornografi upphävdes år 1971 och en legal marknad växte. Det pornografiska utbudet ökade och konsumtionen av pornografi tilltog. 1967 års undersökning visade att förbudet mot pornografi var förankrat hos folket, men att man 1996 inte var beredd på att återinföra det.

I båda undersökningarna skiljer sig mäns och kvinnors attityder till pornografi åt. Resultatet visar att män är mer positiva till pornografi och de upplever den vara mer stimulerande än vad som är fallet för kvinnor. Enligt Sex i Sverige var dock kvinnor mer positiva till pornografi än i 1967 års undersökning, men en stor grupp var tveksamma i sin inställning. I början av 1990-talet hade spridning av våldspornografi förbjudits och vid tidpunkten för Sex i Sverige rasade stora debatter i media kring barnpornografi och innehavet av sådan blev föremål för en grundlagsändring. Med detta som bakgrund påverkades troligtvis inställningen negativt till pornografin i sin helhet.

Sedan undersökningen 1967 hade pornografisk tidning fått stå tillbaka till förmån för pornografisk film, som blivit den vanligaste typen av pornografisk media. Med kabel- och satellitveve kom större möjligheter att enkelt och anonymt få tillgång till pornografi, vilket säkerligen bidrog till att användningen ökade. Samtidigt hade utbudet av pornografi blivit större och mer varierat.

Det visade sig att över hälften av männen i undersökningen Sex i Sverige hade sett pornografisk film under det senaste året, medan det för kvinnornas del rörde sig om endast en femtedel. Trots att det är närmare trettio år mellan undersökningarna är det ungefär samma könsskillnader som gör sig gällande. Inte enbart kön utan även ålder har stor betydelse för om man använder sig av pornografi. Sex i Sverige visar att det är vanligast bland både kvinnor och män i den för undersökningen yngsta åldersgruppen (18-24 år) att använda pornografi. Sedan avtar konsumtionen med åldern för bägge könen. Även om män är de som i huvudsak använder sig av pornografi, så påvisar studien att det är vanligare bland kvinnorna i den yngsta åldersgruppen, än för män i de två äldsta åldersgrupperna (50-65 år, respektive 66-74 år).

I Sex i Sverige undersöktes också olika omständigheter som omgärdades av pornografianvändningen. Det vanligaste sättet att ta del av pornografien var via kabel- och satellitve. Över hälften av de män som sett pornografisk film under det senaste året hade använt kabel- och satellitve. Av kvinnorna visade det sig vara hälften. Man ställde också frågan om det var man själv eller någon annan som införskaffade pornografiska hyr- eller köpfilmer. Männen försåg sig i regel själva med pornografien, medan kvinnorna oftast tog del av den pornografi som någon annan införskaffat, troligtvis partnern. Mindre än en fjärdedel av kvinnorna som hade sett pornografisk film under det senaste året hade gjort det i enskildhet och resterande tre fjärdedelar tillsammans en partner. För männens del var det hälften som gjort det ensamma och andra hälften tillsammans med en partner.

Studien visar att det har mycket stor betydelse för omfattningen av pornografianvändningen om man har en stadigvarande sexualpartner eller inte. Kvinnor tenderar att använda pornografi i högre grad när de har en stadigvarande sexualpartner, medan det för männens del är tvärtom. Endast 14 procent av kvinnorna utan stadigvarande sexualpartner sökte sig till pornografien på egen hand. Motsvarande andel för männen var hela 63 procent.

Sex i Sverige befäster att det är en stor skillnad mellan mönstren i mäns och kvinnors användning av pornografi. Resultatet ger stöd för att pornografien bär manliga förtecken, då det i första hand är män som aktivt söker pornografi. Enligt Månsson har kvinnornas användning mer karaktären av ett passivt mottagande.

För både män och kvinnor fanns det dock starka samband mellan erfarenheter av oralsex, vibratorsex samt analsex och att ha sett porrfilm. I sina kommentarer till detta resultat är Månsson noggrann med att kommentera att det därmed inte är sagt att pornografien är orsaken till dessa sexuella handlingar. Pornografien har med stor sannolikhet dock ett stort inflytande över sådana sexuella aktiviteter, då de är centrala i pornografien. Ett sådant samband gäller även mellan användning av pornografi och köp av sexuella tjänster, men samma sak här – att pornografien orsakar sexköp är inte en slutsats som är möjlig att dra.

Undersökningen visar också att män som har haft många samlagspartners oftare har sett pornografisk film. Men även bland de män som inte har haft någon sexualpartner under det senaste året finner vi en grupp där en hög konsumtion av pornografisk film är vanlig.

Internets betydelse för pornografianvändningen

Strax efter tidpunkten för Sex i Sverige expanderade Internet, vilket medförde att tillgängligheten till pornografi blev betydligt större. Ny teknik har efter hand gett

upphov till att pornografi kan konsumeras i avskildhet. Så är exempelvis fallet med hemvideon som fick sitt genombrott i början av 1980-talet (Månsson & Söderlind, 2004). Internet innebär nya möjligheter för pornografikonsumenten. Av somliga forskare har Internet utropats som medel för ”nästa stora sexuella revolution” och därmed kan man anta att det rör sig om en betydande omvandling för det sexuella livet, som kanske än så länge bara är i sin linda.

Sedan undersökningen Sex i Sverige genomfördes har pornografin på nätet i viss mån trängt undan pornografisk tidning och film i sina traditionella former. Exempelvis har Tre-Mag, Sveriges största koncern på pornografins område, fått skära ner på sin tidningsupplaga och i stället utöka sin verksamhet på nätet. Internet erbjuder användaren ett stort utbud av pornografi även om åtminstone de flesta svenska sidor består av så kallade betalsidor samt länkar till andra porr- och sexsidor (Månsson & Söderlind, 2004).

Frågan är då vilken innebörd tillgången till Internet har för användningen av pornografi. Cooper (i Månsson m fl, 2003) har utvecklat modellen Tripple-a-engine som hänvisar till begreppen Accessibility, Affordability och Anonymity, för att förstå Internets genomslagskraft för sexuella syften. Detta gäller i högsta grad pornografin på nätet. Troligtvis har de flesta Internetanvändare någon gång surfat in på en pornografisk webbsida av misstag, vilket visar hur lätt det är att nå den - Accessibility. Samtidigt ger det en vink om hur stort pornografins utbud är. Affordability anger hur billigt det är att ta del av det Internet har att erbjuda. Man betalar endast för den kostnad uppkopplingen mot Internet innebär och utöver denna finns det därmed möjlighet att ta del av gratis pornografiskt material. Anonymity betecknar att man som Internetanvändare automatiskt är anonym. Den som vill använda pornografi behöver inte känna sig utpekad, såsom fallet kan vara då man hyr eller köper pornografi i handeln. Därefter har begreppet Acceptability lagts till av King, vilket refererar till att gränsen förflyttas då det gäller normen för sexuella handlingar. Inom pornografins område finns numera ett varierat utbud, inte minst då det gäller de mer extrema varianterna av pornografi. Slutligen har Tikkanen och Ross tillfogat modellen ett femte A – Approximation. Steget mellan fantasi och verklighet kan på Internet luckras upp och användaren ges möjlighet att laborera med olika sexuella identiteter. Med andra ord är det som tidigare kan ha uppfattats som hinder för pornografianvändning, exempelvis införskaftet av porren, numera ett minne blott.

I Sverige fanns det behov av ny forskning som kunde visa vilka förändringar Internets utbredning fört med sig för det sexuella livet. I studien Kärlek och sex på Internet (a a) var syftet att undersöka hur man använder nätet för kärleks- och sexuella syften. Studien visar hur och i vilken omfattning man använder sig av nätet i dessa sammanhang, vilka innebörder man ger det och den antyder vilka konsekvenser Internet kan föra med sig för sexualiteten. Undersökningen var av kvantitativ karaktär och utgjordes av en enkät som omfattade 75 frågor, där det på vissa frågor var möjligt att ge fria svar. Genom att lägga in en annons i form av en banner på Passagens hemsida sökte man respondenter. Närmare 2000 personer fullföljde sedermera undersökningen, vilket betydde att man hade tillgång till ett mycket omfattande material. Detta i sig ger en antydning om vilka möjligheter Internet har att erbjuda. Liksom var fallet för Sex i Sverige, undersökte man skillnader i användningen av nätet för sexuella syften mellan könen och mellan olika åldrar. Här tar jag upp den del som rör pornografi.

Det visade sig att det män ägnar sig mest åt beträffande kärlek och sex på Internet är att titta på just pornografi, något som intressant nog gäller för alla åldrar. Även

om pornografianvändningen sjunker något med åldern, var det sammantaget nästan 60 procent av männen som rapporterade detta. Sex i Sverige visade att skillnaderna i pornografikonsumtionen mellan yngre och äldre män var stora, men sedan Internets genombrott har alltså pornografikonsumtionen ökat i de äldre åldersgrupperna. I en jämförelse med kvinnorna är dock fortfarande skillnaderna stora. Endast en tiondel av kvinnorna angav att de tittade på pornografi. I likhet med resultatet för Sex i Sverige är det en större andel av den yngsta åldersgruppen av kvinnor (18-24 år) som använder pornografi på Internet, än bland den äldsta åldersgruppen av män (50-65 år). Antalet svenskar som söker efter pornografi på nätet fördubblades mellan perioden januari 2002 och oktober 2003, från 395 000 till 820 000 personer. I den yngsta åldersgruppen av män var det hela tre av fyra som tittade på pornografi på Internet, jämfört med kvinnornas en av fyra. De informanter som är föremål för min undersökning tillhör den grupp som använder pornografi på nätet i högst utsträckning.

Inte så förvånande är det mycket vanligt att män använder nätet för att uppnå orgasm, vilket ger stöd för att männen onanerar till den pornografi de tittar på. I enlighet med detta framkom att avkoppling tillsammans med nyfikenhet var de viktigaste skälen för att använda Internet för sexuella syften.

En mindre grupp respondenter menade att de känner sig beroende av att använda Internet. Tretton procent av männen i den yngsta åldersgruppen uppgav detta, jämfört med endast en procent av kvinnorna. För att göra en mer tillförlitlig mätning av nätsexberoende använde man den så kallade Kalichman-skalan som är en vedertagen metod för att mäta tvångsmässigt sexuellt beteende. Dessa användare har av vissa forskare betecknats som sexual compulsive users. Det visade sig att det självrapporterade beroendet överensstämde med det resultat man fick fram genom Kalichman-skalan. Främst bland män i åldersgruppen 18-24 år fanns det en beroendeproblematik, det vill säga i min undersökningsgrupp. Om dessa män utvecklat beroendet redan före Internets tid eller om Internet orsakat beroendet ger inte studien svar på, men troligtvis rör det sig om en kombination.

Andra svenska studier om pornografi

I sin licentiatavhandling har Lena Berg (1999) intervjuat unga kvinnor i femtonårsåldern, både enskilt och i grupp, om deras förhållande till heterosexuell samvaro och pornografi. För att förstå dessa unga kvinnors situation använder hon sig av en kulturfeministisk teoretisk referensram där begrepp som kultur, kön och makt är centrala. Hennes forskning visar att tjejer måste passera som "lagom" sexuellt aktiva, för att inte riskera att klassas som antingen lösaktiga eller som "torrisar". För att hålla sig inom denna ram använder de sig av olika strategier. En sådan är att hålla sexuell aktivitet inom ett parförhållande, där romantiska känslor legitimerar att tjejen tar sexuella initiativ. I annat fall inväntar man hellre killens initiativ till sexuell samvaro, alternativt att man själv tar initiativet på ett diskret sätt.

Normen att passera som lagom får konsekvenser för hur tjejer förhåller sig till pornografi, menar Berg. I studien fick tjejerna göra beskrivningar av pornografi. Hon ville även undersöka om de blir sexuellt upphetsade av pornografi, och vilka tankar som i så fall är kopplade till detta. Tjejerna uppger, efter ett visst "lirande" av Berg, att de tänder på pornografi. De menar att det inte är en accepterad hållning att uttrycka, eftersom risken finns att bli betraktad som slampig eller vulgär. Samtidigt framkommer det att tjejerna anser att pornografi är "fel" eller "sjukt", då sexuella aktiviteter bör utföras på basis av kärlek. De menar att pornografin inte överensstämmer med verkligheten, vilket får till följd att de

förkastar den. I huvudsak beskriver tjejerna pornografi i negativa ordalag. Berg vill å ena sidan tolka denna negativa inställning som ett sätt att passera som lagom sexuellt aktiv, å andra sidan som att man faktiskt uppfattar pornografin som något avvikande.

Tjejerna anger att pornografin automatiskt, trots deras motstånd till den, ger upphov till sexuell upphetsning. De tror att det till stor del beror på att den är tabubelagd. Konsekvensen blir att tjejerna känner skam över att de reagerat kroppsligt på pornografi. Att man förlägger den sexuella upphetsningens orsaker till sådant som man inte rör på – kroppens ”naturliga” reaktion och omgivningens negativa inställning – är även det strategier för att passera som lagom, hävdar Berg.

Studien visar därmed att tjejerna anser att pornografin vara motbjudande, men att de trots allt säger sig bli sexuell upphetsade av den. Berg uttrycker en viss oro i detta sammanhang, då hon är rädd att man tolkar kroppens signaler som ”ett mätinstrument för vad man känner innerst inne”. Hon vill här skilja mellan tankemässiga och känslomässiga reaktioner. Den förstnämnda står för den avsmak tjejerna uttrycker inför pornografin, vilken hon förknippar med en sexualrestriktiv normuppsättning. Här är det endast accepterat att njuta av sexualiteten i ”rätt” sammanhang. I dess motsats sätter hon den känslomässiga reaktionen, som här utgörs av den sexuella stimulans tjejerna säger att pornografin ger. Den sammankopplar Berg med en liberal normuppsättning, där man uppfattar det som gör individen sexuell upphetsad som accepterat.

Berg menar dock att de dubbeltydiga budskap tjejerna ger när det gäller pornografi, beror på att det enbart är killar som har möjlighet att följa de sexualliberala normerna, eftersom tjejerna riskerar att bli stämplade som slampiga om de säger sig uppskatta pornografi. I realiteten finns därmed fortfarande implicita över- och underordningsnormer för kön som säger att tjejer ska vara återhållsamma i sexuella sammanhang, vilka de i första hand styrs av.

En annan svensk studie där man diskuterar pornografi, men utifrån en postmodern synvinkel, är Nils Hammaréns och Thomas Johanssons ”Gender Order or Disorder” (2005). Frågor om sexualmoral, könsideal och jämställdhet är i fokus för denna studie, och pornografi ingår som ett av de teman man tar upp. Studien utfördes bland studenter i artonårsåldern av bägge könen i två svenska städer. Den var av både kvantitativ (enkäter) och kvalitativ karaktär (fokusgrupper). Det man tydligt kan utläsa från informanternas svar, menar författarna, är att de har utvecklat en reflexiv attityd i förhållande till dessa frågor. Genom studien framgår att synen på mäns och kvinnors sexualitet idag liknar varandra, då man exempelvis förespråkar en aktiv kvinnlig sexualitet. Således säger man att kvinnor och män har lika stora sexuella behov och kvinnor kan, liksom män, ha tillfälliga sexuella kontakter utan att löpa risk för att drabbas av sanktioner. Författarna menar att den feministiska debatten har fört med sig sådana förhållningssätt som ifrågasätter de traditionella könsrollerna. Samtidigt är man noggrann med att poängtera att det är svårt att forska inom dessa områden på grund av en normativ reflexivitet. Den data man får är ofta ett resultat av att man är medveten om samhällets moraliska koder. Den positionen är enklast att uttrycka, eftersom den är den ”korrekta” hållningen. Därför kan man inte med bestämdhet säga hur ungdomarna verkligen förhåller sig. Forskarna vill därmed inte heller hävda att man uppnått jämställdhet mellan könen i dessa frågor. Ungdomssexualitet är dock svår att ringa in och studera även av andra skäl. Den kännetecknas av att den influerad av flera olika motsägelsefulla diskurser. Men trots allt finns det

anledning att tro att det i realiteten pågår en rörelse mot en mer likartad syn på könens sexualitet. Materialet visar också att den romantiska kärleken fortfarande är central, men den håller på att förlora mark. Hammarén och Johansson vill hävda att den idag står sida vid sida med den plastiska sexualiteten, där sexualiteten har legitimitet att existera för sin egen skull.

Exempel på en arena där könsskillnaderna fortfarande är stora är pornografin. Studien visar, liksom Bergs (1999) och Månssons (Lewin m fl, 1998), att kvinnor i huvudsak har en negativ inställning till pornografi, medan förhållandet är det motsatta för männen. Dock är det resultat man kommit fram till mer komplext än så. Många av intervjuerna med de unga männen genomsyras av ambivalens och normativ reflexivitet. Hammarén och Johansson (2005) menar att det är svårt för dem att förhålla sig till pornografi, som de å ena sidan blir sexuellt stimulerade av, men som å andra sidan får kritik ur en jämställdhetssynpunkt. Följden av detta blir att pornografi förknippas med skuld och skam. Studien visar även att en av tre kvinnor säger sig bli upphetsade av pornografi, jämfört med tre av fyra bland männen. En av fyra tjejer är på ett sätt positiv till pornografi, och bland männen är det tre av fyra som står för den uppfattningen. Hammarén och Johansson vill tolka detta som att kvinnorna närmar sig männens förhållande till pornografi. Som tidigare nämnts pekar även annan forskning, Månsson m fl (2003), på att könsskillnaderna i detta sammanhang tenderar att minska. Även om man finner könsstereotypa mönster i könens förhållningssätt till pornografin, befinner de sig likväl i rörelse mot en större variation.

Pornografi – förtryckande eller frigörande?

”The major theme of pornography as a genre is male power, its nature, its magnitude, its use, its meaning. /.../ The fact that pornography is widely believed to be ‘depictions of the erotic’ means only that the debasing of women is held to be the real pleasure of sex.” (Dworkin, 1981, s 24, 201)

“When men who look at pornography feel tenderness, vulnerability, affection, and gratitude (as well as desire and lust), to be told that what they feel is only a desire for power and the need to humiliate and degrade women is inaccurate and insulting.” (Loftus, 2002, s 311)

Ovanstående citat demonstrerar två helt olika perspektiv på hur pornografi kan uppfattas. I huvudsak har forskningen utgjorts av radikalfeministisk kritik mot pornografin. Man har undersökt pornografins negativa effekter på användaren, men dessa har hittills inte kunnat beläggas. I detta avsnitt vill jag presentera radikalfeministisk teori och dess kritik mot pornografin, i första hand utifrån Dines m fl (1998), ”Pornography: the Production and Consumption of Inequality”. Men den radikalfeministiska analysen är bemött, inte minst av liberalfeminister. Här kommer jag dock att referera till David Loftus (2002) undersökning i ”Watching Sex: How Men Really Respond To Pornography” och framhäva de stora skillnader som finns mellan respektive analyser. Där den ena sidan ser objektifiering, förtryck och våld gentemot kvinnor, ser den andra sidan skönhet, kvinnors njutning och värdighet. Vi börjar med att titta på den radikalfeministiska, antipornografiska teorin.

Radikalfeministisk teori om pornografi

Under mitten och slutet av 70-talet samlades grupper med motståndare till pornografi och våldtäkt i USA. I sin ståndpunkt utgick de från titeln på Robin Morgans artikel - ”Theory and Practice: Pornography and Rape”. Morgan menade

att våldtäkt var ett uttryck för mäns fantasier, vilka uppmuntras i ett patriarkalt samhälle. Pornografin utgörs av dessa fantasier överförda till en mångmiljonindustri.

Över hela USA bildades feministiska grupper såsom Women Against Violence Against Women (WAVAW) och Women Against Violence in Pornography in Media (WAVPM). Deras syfte var att upplysa folket om den sexism och det våld som man ansåg pornografin utgjordes av och man krävde att medieföretagen skulle ta sitt ansvar i frågan. Feminister organiserade demonstrationståg och turer till pornografidistrikt. Man beslagtogs filmer som man ansåg gjorde sexuellt utnyttjande och våld till underhållning, och man presenterade olika filmsekvenser för att påvisa porrindustrins medverkan i vidmakthållandet av kvinnohat och våld.

Med erfarenheter om porrindustrins medverkan till kvinnors underordning kom feministerna Catherine McKinnon och Andrea Dworkin år 1983 med ett lagförslag. Enskilda individer, som blivit utsatta för tvång eller sexuellt utnyttjande i produktion, konsumtion eller distribution av pornografi, skulle kunna stämma medieföretagen. Genom förslaget skulle kvinnor få kompensation för den skada porrbranschen hade utsatt dem för. Förslaget blev till lag i Kanada, men röstades ner i USA (Dines m fl, 1998).

I Dworkins "Pornography: Men possessing women" (1981) analyserar hon ordet pornografi och dess innebörd. I det antika Grekland var *porne* de lägst klassade av de prostituerade och samhällets minst ansedda invånare. Dworkin menar att pornografi bör definieras som skrifter eller avbildningar av horor, då det är ordets traditionella men fortfarande korrekta betydelse:

"In the male system, women are sex; sex is the whore. The whore is porne, the lowest whore, the whore who belongs to all male citizens: the slut, the cunt. Buying her is buying pornography. Having her is having pornography. Seeing her is seeing pornography. Seeing her sex, especially her genitals, is seeing pornography. Seeing her in sex is seeing the whore in sex. Using her is using pornography. Wanting her means wanting pornography. Being her means being pornography." (s 202)

Dines m fl (1998) menar att grunden i feministisk teori är att kvinnor är förtryckta i ett patriarkalt system och en av huvudarenorna för detta förtryck är sexualiteten. Feminismens mål är att förstå mäns förtryck av kvinnor för att kunna förändra strukturen och sträva mot en mer rättvis värld. Pornografi, utifrån en feministisk analys, innebär en speciell typ av sexuellt material, vars syfte är att förmedla och bibehålla kvinnors sexuella underordning. Feminister är tydliga med att påpeka att pornografi inte är en moralisk fråga i den bemärkelsen att det skulle vara något skamligt med sex, utan man är snarare kritisk mot den bild hur pornografi och media konstruerar sexuell njutning.

Feminister anklagas ofta för att vara rädda för sex, vilket de förnekar. Men Dines m fl påpekar att vi kanske alla trots allt borde ifrågasätta det sätt som den patriarkala strukturen definierar sex och hur vi utför sex. Vi lever i en kultur där sexualiserat våld är så vanligt att det måste anses vara "normalt" i vårt patriarkala samhället. Om detta är den typen av sex som vi har lärt oss att uppskatta, så bör vi försöka att omforma vår sexualitet, menar författarna.

Pornografins struktur och innehåll vänder sig direkt åt heterosexuella män och konstruerar kvinnor som sexualiserade objekt. De blir diskriminerade, görs till

åtlöje och utnyttjas för att ge avkoppling och sexuell upphetsning. Genom att använda pornografi lär sig män att sexualisera ojämlikhet och att objektifiera kvinnors kroppar, på det sätt som pornografin gestaltar. Pornografi ger budskap om att kvinnor i och utanför porrindustrin är underlägsna och förtjänar att bli illa behandlade, enligt Dines m fl.

Andrea Dworkin har utvecklat en teori som visar vilka element förtryck består av (i Dines m fl, 1998):

1. **Hierarki:** En fråga om makt, med en överordnad grupp (män) och en underordnad grupp (kvinnor).
2. **Objektifiering:** När en människa görs till mindre mänsklig och snarare blir ett ting eller en vara.
3. **Underkastelse:** Att vara eftergiven blir en nödvändighet för att undkomma. Individer i förtryckta grupper lär sig att lyda och rätta sig efter order och önskemål från de som har makten över dem. Eftergivenheten används av den överordnade gruppen för att rättfärdiga sin dominans.
4. **Våld:** När våldet blir systematiskt och tillräckligt endemiskt blir det en norm och en outtalad rättighet för utövaren. De första tre villkoren gör våldet möjligt.

Genom kvinnors underordning sexualiseras förtrycket i sig själv och omvandlas till erfarenheter av sexuell åtra och njutning. På så sätt är pornografin central för att producera och upprätthålla kvinnors underordning, menar Dworkin. I Dines m fl (1998) studie undersöker man det pornografiska utbudet på marknaden och detta är vad man kommer fram till om kvinnans position i pornografisk film:

“If one asks the simple question, ‘What are women for in pornography?’ this is made clear. As we watched this videos, we began referring to the women as fuck-objects. That seemed to be the most succinct way to describe the construction of the female in everything we watched. Women exists to be fucked by men, in a way that fulfills men’s desires. When the fucking is over, the woman’s usefulness is over.” (s 72)

Loftus teori om män och pornografi

Den feministiska teorin är likväl ifrågasatt och här hänvisar jag till David Loftus undersökning som en motvikt (2002). David Loftus, amerikansk frilansjournalist, vill poängtera att det främst är kvinnor som varit aktiva i diskussioner om pornografi och att män inte har givits något utrymme att berätta vad de själva känner eller tänker:

“The only language we were given to describe our experience of porn was denial or confession: We hid or we expressed shame. In the past, we were cowed by the stated morality of our mothers and fathers, the community, and our religions. Now the fierce disapproval of anti-pornography feminism had been added to the mix.” (s 304)

Ingen har vetat vad män egentligen tycker om pornografi, menar Loftus. Förvisso sammanställdes en antologi år 1990, ”Men confront Pornography”, där i synnerhet män med omfattande akademisk bakgrund diskuterade pornografi ur olika synvinklar (Kimmel red, 1990). Ingen har dock gjort en sådan stor undersökning om ”vanliga” mäns personliga användning och attityder till pornografi som Loftus, varför jag snarare vill lyfta fram denna. Den är dessutom nyligen utförd. Genom sina intervjuer av ungefär 150 män i olika åldrar om deras förhållande till

pornografi, har han kommit fram till slutsatser som kan uppfattas som en reaktion mot den feministiska teorin. Ett mindre antal har han personligen intervjuat och övriga via e-post. Loftus understryker dock att hans undersökning inte uppfyller vetenskapliga kriterier. Självklart kan det därför diskuteras huruvida man kan betrakta hans resultat som tillförlitligt. Loftus har beskrivit de metoder han har använt sig av i undersökningen och jag har utifrån dessa gjort bedömningen att det är motiverat att hänvisa till hans resultat. I många fall innebär hans analys raka motsatsen till den feministiska analysen och enligt honom har män helt andra motiv att använda pornografi än att utöva makt över kvinnor.

Loftus frågade vad männen särskilt tycker om att se eller läsa om i pornografin. Det visade sig att det material som finns tillgängligt på marknaden inte motsvarar önskemålen. Många av de svar han har erhållit handlar i stället om vad männen inte tycker om att se. Merparten svarade att pornografin är som bäst när den är trovärdig och när den utgörs av en handling. Något som man upplevde som mycket enerverande var därför när det blev abrupta avbrott i scenerna, vilket inte är ovanligt i pornografin. I enlighet med detta var osannolikhet det ord som bäst passade in för att beskriva det männen mest av allt ogillade. Ett flertal var missnöjda med det förutsägbara mönster pornografin många gånger följer. Man önskade sig därmed bort från det givna scenariot oralsex - samlag i olika ställningar - och slutligen utlösning i mun och ansikte som är så vanligt förekommande. Många tyckte om att se fellatio, då kvinnan ger mannen oralsex, men däremot inte ansiktssprut ("facial cum shots").

Ett flertal män svarade att det var viktigt att se kvinnan uttrycka ett verkligt välbehag för att pornografin skulle vara upphetsande. Många uppgav också att det var för lite fokus på kvinnans orgasm och njutning, till förmån för mannens. Majoriteten angav att de tyckte om att se lesbiska scener, det vill säga sexscener mellan två kvinnor, eftersom det helt enkelt fanns mer att titta på. Flera uppskattade avsaknaden av män i sammanhanget, då eventuella maktrelationer inte porträtterades. Ett annat populärt tema var kvinnor som onanerade.

Loftus poängterar att ingen av de 150 män som han intervjuat har angivit att de tycker om att se kvinnor degraderas eller förödmjukas i pornografiska sammanhang. Tvärtom var det många som för omväxlings skull ville se kvinnan i en dominant position över mannen. De flesta männen hade inte hade konfronterats med våldspornografi, men de som hade gjort det beskrev det i stort sett uteslutande som stötande. Några menade att den mest förnedrande pornografin de hade kommit i kontakt med var sådan som cirkulerade i feministiska kretsar.

Då Loftus frågade vilka typer av kvinnor som männen föredrar i pornografiska sammanhang gav de mycket varierande svar. Det var ingen särskild hårfärg eller kroppstyp man förespråkade. Den kroppsdel som merparten av männen däremot diskuterade var bröst, men här uppgav man olika tycke om vilken storlek man föredrar. I pornografin får man ofta se könsorgan i närbild, men antalet män som ogillade detta var fler än de som uppskattade det. Det visade sig också att man inte var förtjust i vare sig männen i pornografin eller den bild som förmedlas av dem. De flesta tyckte att män gestaltades som orealistiska, känslökalla och fula. Många ville däremot se mer attraktiva män i pornografin.

Svaren varierade mycket då det gällde hur ofta och vid vilka tillfällen man använder sig av pornografi. Flertalet av männen rapporterade alltifrån några gånger om dagen till några gånger om året. Det sinnestillstånd man befann sig i hade oftast betydelse. Två tredjedelar tenderade att använda pornografi i större

utsträckning om de kände sig nedstämda. För andra var förhållandet motsatt. Åtskilliga män uppgav att de inte upphörde att använda pornografi för att de ingått i en kärleksrelation. En del använde pornografi mindre ofta om förhållandet var dåligt, andra mer.

Om dessa män själva fick välja hur den perfekta pornografin skulle se ut, så skulle den vara mer trovärdig, innehålla mer romantik, mer kyssar, större variation och många menade att de skulle vilja se sex mellan man och hustru.

Med detta resultat vill Loftus lansera en ny teori om mäns förhållande till pornografi där nyfikenhet, skönhet och fantasi är ledord.

Nyfikenhet. Loftus menar att män tittar på pornografi på grund av nyfikenhet och en önskan att intensifiera sina sexuella fantasier. De vill se hur kvinnor, såväl som andra män, upplever sex (eller snarare hur de tycks uppleva det) och vad som tänder dem. Pornografin ger möjlighet att få utlopp för denna nyfikenhet genom att betrakta andra människor som har sexuell samvaro, utan att man inkräktar på någons integritet eller att man behöver känna sig generad. I vanliga livet är detta inte möjligt.

Att leka med fantasin. Många män menade att de helt enkelt bara tyckte om att titta på pornografi utan någon som helst avsikt att förverkliga det som de såg, inte mer än att beundrare av ”thrillers” skulle vilja skjuta någon människa eller delta i biljakter.

Att ge sig hän åt fantasin. Genom pornografin kan man låta sig hänföras och dras med i olika scenarion, som många gånger ligger långt från verkligheten. Med andra ord – ett slags dagdrömmeri. Att titta på pornografi skapar i sig själv ett slags utlämnande. Bilder och historier spelas upp och ger upphov till fysisk och känslomässig respons som nästan kan uppfattas som ofrivillig. Ändå väljs bilderna av tittaren, på ett sätt som verkligheten inte kan motsvara.

Vikten av att kvinnan njuter. För männen i Loftus studie var det avgörande att kvinnorna i pornografin verkade uppskatta det de gjorde i pornografin. Loftus menar att om porr enbart utgörs av en demonstration av manlig makt och ett behov av att tillfredsställa en manlig lust (enligt feministisk teori), så skulle det vara helt irrelevant vad kvinnorna ville eller kände.

Uppskattning av kvinnans skönhet. De ord som förekommer mest bland männens kommentarer är njutning (pleasure), fantasi och skönhet – i synnerhet kvinnors skönhet. Och Loftus intervjuer visar att männen uppskattar kvinnans skönhet i all dess variation. Loftus menar att den manliga tittaren, enligt den feministiska teorin, inte borde bry sig om hur kvinnan ser ut, eftersom det som torde spela störst roll är att hon blir förödmjukad och föraktad. Om det förhöll sig på det sättet skulle inte männen Loftus intervjuat uttrycka tacksamhet gentemot dessa kvinnor – tacksamhet för att de visar upp sig själva i all sin härlighet så att männen får möjlighet att uppskatta deras skönhet.

Exemplet ”cum shot”

För att påvisa hur olika tolkningarna av pornografi kan vara har jag valt att ta upp exemplet ”cum shot” – det vill säga det vanliga scenarion i pornografin där mannen ejakulerar över kvinnans kropp eller i hennes mun/ansikte. Här följer en beskrivning av ”cum shot” av Dines m fl (1998), vilka har analyserat olika pornografiska filmer:

“The most predictable event in these videos was the cum shot, the ejaculation by the man onto a woman. The target of the ejaculation varied with the sexual position: on the buttocks, back, vagina, stomach, breasts, or face, or in the mouth. The man removed his penis from the woman’s mouth, vagina or anus shortly before orgasm, masturbated himself (sometimes with help from the woman), and ejaculated in full view of the camera. Sometimes after the ejaculation, the man would slap his penis, with varying levels of force, against the woman’s mouth, vagina or anus. Women often played with the ejaculate, either rubbing it into their bodies or licking it off their fingers.” (s 78)

De frågar sig vad cum shot egentligen betyder och hänvisar till en episod från en av filmerna:

”When she requested that he penetrate her, he replied, ‘I don’t fuck sluts. I jerk off on them. Take it or leave it.’ Then he ejaculated onto her breasts.” (s 79)

Dines m fl menar om detta var den rätta tolkningen av cum shot, så kan man dra slutsatsen att män i pornografin ejakulerar på kvinnans kropp för att göra henne till en slampa, vars enda syfte är att tillfredsställa mäns sexuella behov. Detta understryks med iakttagelsen att sex i filmerna var manscentrerat:

“Sex was marked by the rise and fall of the penis, beginning with the male need to fuck, evidenced by an erection, and ending with his orgasm. Sex never continued after a man’s orgasm.” (s 73)

Och så till Loftus (2002) beskrivning av “cum shot” (eller här “facial cum shot”, där mannen ejakulerar i kvinnans mun/ansikte):

“In the typical “facial cum shot”, the woman is rarely coerced or restrained. In fact, she rushes to position eagerly; she invites the event. She almost never looks as if she is suffering or upset by the result; often, she smiles approvingly or continues to make orgasmic sounds as if getting semen on her face is a thrilling experience. She savors the semen, lets it run out of her mouth, down her chin, and over her chest. She may look up gratefully into the man’s face, or smile at the viewer. She may take the slowly deflating penis in her mouth again, and smear the semen all over it with her lips.” (s 299)

Vad innebär då “facial cum shot” enligt David Loftus?

“I would suggest that “facials” in pornography are one of the ultimate expressions of a woman’s acceptance – her celebration – of male sexuality and orgasm. For some men there may in fact be a lingering feeling of shame or dirtiness associated with semen, whether they were raised in a repressive, sex-phobic household or not.” (s 299)

Loftus menar att om tittarens syfte var att degradera och förödmjuka kvinnan så borde njutningen intensifieras av att kvinnan uppvisar rädsla, avsky och avsmak och hon skulle behöva bli hårt hållen för att inte kunna dra sig undan. Det är intressant att notera dessa tydliga skillnader i hur Dines m fl och Loftus tolkar ”cum shots”. Är detta vad man egentligen ser eller är det vad man vill se? Är detta ytterligheter inom vilka det ryms ett helt spektrum av olika tolkningar?

Avslutning

I detta avsnitt har jag återgett den mest aktuella svenska forskningen om attityder och användning av pornografi. Jag har visat vad tekniken, via Internets genombrott, kan ha för betydelse på pornografins område. Slutligen har jag redogjort för den antipornografiska feministiska teorin och ställt den mot David Loftus analys av sin undersökning om män och pornografi. I följande avsnitt är det dags för mina informanter att komma till tals.

INTERVJUREDOVISNING

Inledning

I detta avsnitt redogör jag för de sjutton intervjuer jag har utfört ”face-to-face” och via e-post. Jag har sorterat informanterna i tre grupperingar, utifrån deras grundinställning till pornografi och användningen av den. Denna indelning bör dock inte betraktas som självklar, då det även hade varit möjligt att kategorisera informanterna utifrån andra kriterier. Dock motsvarar den studiens frågeställningar och känns därför naturlig. Detta är en grov sortering som jag har gjort för att lättare kunna redovisa resultatet. Under analysen av materialet återkommer jag till en närmare diskussion av de olika kategorierna. Det bör även poängteras att detta är en förenkling då grupperna i realiteten glider in i varandra. Man kan tänka sig att informanterna befinner sig längs ett kontinuum, där individerna intar olika positioner. Inte för någon av informanterna innebär pornografin enbart en positiv eller negativ aspekt. Den första kategorin kännetecknas av en acceptans av pornografin, där man anser den vara ett normalt inslag i det sexuella livet. Den andra utgörs av ett mer eller mindre ensidigt motstånd mot pornografi och dessa personer använder den inte heller. Den sista gruppen utmärks av att man uttrycker en ambivalens inför pornografin, vilket i mångt och mycket innebär motsägelsefullhet. Här finner vi även de informanter som å ena sidan säger sig bli sexuellt upphetsade av pornografi, men finner det mycket skambelagt att använda den. För enkelhets skull kallar jag härnäst dessa för acceptans-, motstånds- respektive ambivalensgruppen.

Acceptans-----ambivalens-----motstånd

Kontinuum med kategorier

Som jag tidigare diskuterat i metodavsnittet har mitt val av metod troligtvis påverkat och i vissa fall kanske rent av varit avgörande för vilken grupp man har hamnat i. De informanter som har intervjuats via e-post befinner sig i mycket större utsträckning i gruppen som uttrycker en närhet till pornografin, medan ”face-to-face”-informanterna tvärtemot uttalar ett starkt motstånd och i vissa fall en uppenbar ambivalens. I synnerhet de sistnämnda hade nog mer rättvist hamnat i acceptansgruppen om intervjun med dessa i stället ägt rum via e-post. Självklart har det säkert också stor betydelse för resultatet att jag funnit e-post-informanterna på sexkontaktsidor, medan jag personligen sökt upp ”face-to-face”-informanterna eller nått dem via vänner. Detta innebär att informanterna inte utgör ett representativt urval för gruppen unga män, 18 till 25 år. Jag gör inte heller anspråk på att resultatet ska vara heltäckande då studien endast omfattar sjutton intervjuer. Man bör snarare betrakta studiens resultat som en pusselbit inom ett område där det fortfarande behövs mycket forskning.

Översikt av informanterna

Acceptansgruppen (Acc)

Pontus; 23 år, studerande och datacomsäljare, bor med föräldrarna, har ingen partner

Magnus; 19 år, studerande, bor ensam, har flickvän

Staffan; 24 år, studerande, bor med flickvän

Stefan; 18 år, studerande, bor med ena föräldern, har ingen partner

Niklas; 18 år, försäljare, bor ensam, har ingen fast partner men några

”knullkompisar” **Sebastian**; 24 år, studerande, bor ensam, har flickvän
Emil; 25 år, projektledare inom IT, bor ensam, har ingen partner

Motståndgruppen (Mot)

Jonas; 21 år, studerande, bor inackorderad, har ingen partner
Anders; 21 år, studerande, bor ensam, har ingen partner
Alex; 24 år, arbetar inom hotell- och restaurangbranschen, bor ensam, har flickvän

Ambivalensgruppen (Amb)

Marcus; 21 år, studerande, bor ensam, har ingen partner
Johannes; 22 år, lärling, bor med flickvän
Christian; 18 år, studerande, bor på internat, har flickvän
Dan; 18 år, arbetar, bor ensam, har ingen partner
John; 18 år, studerande, bor med föräldrar och syskon, har ingen partner
Morgan; 24 år, arbetslös, bor ensam, har ingen partner
Isak; 21 år, arbetslös, bor med flickvän

Första kontakterna med pornografin

Såväl ”face-to-face”-intervjuerna som e-postintervjuerna valde jag att inleda med att informanterna fick göra en tillbakablick på de första gångerna då de kom i kontakt med pornografi. Genom att inte med en gång fokusera på nuet hoppades jag på att det skulle bli något av en mjukstart på intervjun och en upptakt till de övriga frågorna, vilka kunde upplevas som mer känsliga för informanterna. I synnerhet för de informanter som jag mötte personligen, där de skulle berätta om något som antagligen var ovant, så tror jag att detta var en bra ingång. För att få ett bättre sammanhang så anger jag vilken grupp respektive informant är placerad i, till exempel Magnus i acceptansgruppen blir Magnus (Acc) och Isak i ambivalensgruppen Isak (Amb).

Magnus (Acc) berättar:

”Då jag kom i kontakt med de första tidningarna var jag väldigt liten. Jag gick kanske i ettan. Vi hade letat igenom en tidningscontainer och det var ju så läckert med bröst! Första porrfilmen jag såg var nog i samma ålder, eftersom en kompis pappa hade en massa porrfilmer i videohyllan. Det var ju jättespännande!”

Pontus (Acc) har dessa minnen:

”Det var när jag var elva, tolv år. En kompis hade hittat en massa porrtidningar som hans farfar hade gömt. Vi tittade i dem och tyckte det var häftigt med nakna tjejer.”

Då Staffan (Acc) först såg pornografi var det under liknande omständigheter:

”Det var i slutet av mellanstadiet eller i början av högstadiet. Jo, det var det nog. Så hade jag en kompis vars familj... De var lite speciella. Pappan brukade springa omkring i kalsongerna hela dagarna och hans storebror var väl lite av en gangster... Men i alla fall så brukade han och jag snoka i hans rum när inte han var hemma och så låg ju där lite såna filmer... Porrfilmer och sådär... Ja, så tittade man lite på dem då. Det var väl ungefär första gången.”

Liksom Pontus uppger Staffan att han tyckte att porren upplevdes som något

häftigt. Han skröt inför kompisarna att han hade sett porr, då han var bland de första av dem som gjort det. Ytterligare ett par informanter uppger att det innebar status bland kompisarna att ha sett på porr. Det var något outforskat som tillhörde vuxenvärlden. Att man kommit över porren på sådana ställen där någon gömt dem, eller i skogen, antyder att det var något hemligt och förbjudet, vilket gjorde det väldigt spännande. John och några kompisar lekte i skogen då de stötte på en porrtidning som någon hade kastat. Han var elva eller tolv år vid detta tillfälle och han förstod att detta inte var något utan vidare accepterat:

”Det var ju lite intressant eftersom det var något förbjudet, så det pirrade lite i magen, tror jag.”

Morgan (Amb) var åtta år då han fick syn på en porrtidning för första gången. Till skillnad från de andras berättelser blev han mycket rädd för det obekanta han såg. Jonas (Mot) var i trettonårsåldern då han och hans yngre bror såg en film som de kommit över. Det var mycket spännande och han kände sig väldigt upprymd. De såg till att de var ensamma hemma när de satte igång den. På min fråga om föräldrarna sedan fick reda på det svarar han:

”Nej, naturligtvis inte. Så mycket visste man ju, att de inte skulle ha reda på det.”

De flesta informanterna har sett pornografi före de gått in i puberteten. Ingen av dessa, förutom en, har heller angett att de känt någon sexuell upphetsning i samband med att de sett pornografin. Intresset grundar sig i stället på att porren var ett förbjudet område. Som Sebastian (Acc) säger:

”Jag tyckte nog att det såg häftigt ut och jag kände mig intresserad. Inte kåt, det var man för ung för att förstå.”

Stefans (Acc) berättelse går stick i stäv med de andras när han uppger att porren stimulerade honom sexuellt. Han var nio år då hans mamma städade i garderoben och där hittade han en porrfilm i en påse:

”Jag tog den och jag tittade på den samtidigt som min mamma städade vidare. Jag såg en porrfilm för första gången i mitt liv. Jag kände att min penis fick stånd så jag började runka. Det gick för mig första gången med.”

Dessvärre har jag inte kunnat utröna omständigheterna kring denna situation. Jag undrar om Stefans mamma märkte att han hittade porrfilmen och satte igång den. Accepterade hon det i så fall? Emil (Acc) var i fjortonårsåldern då blev han introducerad till pornografin genom äldre kompisar. Hos dessa fick han se på porrfilmer och läsa porrtidningar, som han också fick låna. Pornografin kom att få en stor betydelse för honom:

”Det var som att hitta en ny hobby – spännande och upphetsande.”

Sammanfattning

De första kontakterna med pornografin innebar att nyfikenheten föddes för något som informanterna aldrig tidigare hade sett och inte visste existerade. I regel har de redan som barn klart för sig att pornografi är ”lite förbjudet”, inte minst med tanke på de undanskymda ställen där de funnit den. Med ett undantag så uppger ingen av informanterna att de fått några men eller upplevt något obehag av att ha

sett pornografi som barn. Upplevelserna beskrivs snarare som häftiga och kittlande, präglade av spänning. I analysavsnittet ”Tabut och skammen” återkommer jag till en diskussion om den spänning som tycks omgärda pornografin.

Den egna användningen av pornografi och attityderna till den

Efter denna ingång i intervjun ställdes frågan huruvida man använder sig av pornografi idag eller om man tagit avstånd från den. I de fall man angav att man såg på pornografi, även om det bara var någon enstaka gång, var jag intresserad av att få veta hur typiska omständigheter kring användningen ser ut. Jag fokuserade på frågor som syftet med att se på pornografi, hur den införskaffas och i vilken utsträckning man använder den. Jag tog även upp frågor kring om man brukar onanera i samband med att man tittar på pornografi och vilka tankar som är kopplade till detta. Om man tittar själv eller tillsammans med andra var också något jag ville ha svar på. De informanter som är intervjuade via e-post är överrepresenterade bland användarna. För de informanter som valt bort pornografin var jag intresserad av att få veta vilka motiv som finns bakom avståndstagandet och om man tidigare har använt sig av den. Bland ”face-to-face”-informanterna är det vanligare att man tagit avstånd från pornografin. Det var utifrån attityderna till pornografin och den egna användningen av den som jag sedan har grupperat informanterna i acceptans-, motstånds- och ambivalensgruppen. För samtliga informanter att känslor av skam och skuld i olika hög grad kopplade till pornografianvändning, varför jag i analysen kommer att lyfta upp just detta som ett tema. Låt oss börja med att titta på acceptansgruppen. Här är samtliga pornografianvändare.

Acceptansgruppen – ”Pornografi är en viktig del av min vardag”

”Jag är väldigt positiv till pornografi så länge det sköts på ett sätt så att alla inblandade trivs med det. Pornografi är en viktig del av min vardag.”

Citatet ovan är ett uttalande från Pontus. Det är typiskt för acceptansgruppen, där pornografin uppfattas som ett normalt inslag i (det sexuella) livet. Dessa informanter kännetecknas av att de inte skambelägger sin pornografianvändning i någon större utsträckning. Pontus använder pornografi varje kväll, fast oftast korta stunder såsom en kvart. Efter utlösningen har han positiva känslor, fast ibland tänker han att det hade varit pinsamt att bli upptäckt. Förut, när han hade flickvän, så brukade de titta tillsammans. Pornografin består av både tidningar och dvd-filmer, samt bilder och filmer som han hittar på Internet. Han berättar också att han spelar dataspel med pornografiskt innehåll.

På frågan om Magnus använder pornografi svarar han ”JA!”. Han är den som oftast använder pornografi av samtliga informanter. Han berättar att han får utlösning i genomsnitt tre eller fyra gånger dagligen och att han därmed lägger ner mycket tid på pornografi. Det enda han inte har sett i pornografisk väg är pedofili och djursex. Det är viktigt för honom att inte ”transor” är med för då menar han att han blir avtänd och äcklad. Samma sak gäller när det är män som har sex. ”Tack och lov är det sällan man ser det”, säger han. En typisk situation då han använder sig av pornografi är när han är ensam hemma och lite ”småkåt”. Det kan vara när som helst på dygnet det sker. Det händer även att han tittar på det med sin flickvän (något jag återkommer till under avsnittet ”Krydda i sexlivet eller otrohet mot partnern”). Så som många andra finner han det mesta av det pornografiska materialet på nätet. Det händer dock även att han köper dvd-filmer ute i handeln, där man exponeras för andra personer och det tyder på att han har en ”fri” syn på

pornografi. Men vi kan ändå se vissa inslag av normativitet i det följande, där jag ställer frågor kring tankar och känslor då han onanerar i samband med att han tittar på pornografi:

Pernilla: Onanerar du då du använder pornografi?

Magnus: Inte jämt, men oftast gör jag nog det.

P: Vad känner du under tiden?

M: Att det är kanonskönt!

P: Vad tänker du under tiden?

M: Tänk att få göra det där!

P: Vad tänker du efteråt?

M: Var det där verkligen nödvändigt?

Genom det sista svaret antyder Magnus att negativa tankar och känslor kommer fram efter utlösningen och han tycks uppleva ett visst mått av skuld. Det verkar dock inte ha någon betydelse för hur ofta han använder pornografi. Förvisso menar han att det är negativt att han ägnar så mycket tid åt pornografin, men ”samtidigt är det ju så mysigt”. På det hela taget får man uppfattningen att pornografin spelar en stor roll för honom.

Emil arbetar inom IT-branschen, men vid sidan av det driver han en pornografisk Internetsajt. Det är en så kallad webcamsajt där man mot betalning kan få titta på kvinnor som viker ut sig framför en webbkamera. Emil som berättat att han hittade en ny hobby då han upptäckte pornografin gjorde något mer av sitt intresse. Nu tjänar han en hel del extrapengar på att driva sajten. I genomsnitt ägnar han en halvtimme om dagen till pornografi, ibland onanerar han, ibland inte. Sådär kan det se ut:

”En typisk situation är att jag sätter mig vid datorn på kvällen och kollar om det är någon tjej på någon webcam som gör mig upphetsad. Om det finns det blir det onani, annars blir det sängen.”

Han tittar endast på sådan pornografi som han finner på Internet. Oftast är det olika webcamsajter som han är inne på. Han säger att han har sett det mesta, förutom djursex och ”andra extremt sjuka saker”. Han driver en pornografisk Internetsajt, som han också använder sig av för sexuella behov. Vad vi ser här är något typiskt för pornografin på Internet, där gränserna mellan konsument och producent tenderar att luckras upp (Månsson & Söderlind, 2004). För tillfället har han ingen flickvän att dela sitt intresse för pornografi med, så därför använder han porren ensam. Emils inställning till pornografi får beskrivas som positiv, men även här framskymtar en viss normativ aspekt:

”Att tillfredsställa ett behov känns ju bra. Allt som man mår bra av borde ju vara positivt. /.../ Älskar det, men det är ej samma sak som inställning. Det är som att röka om rökning varit nyttigt.”

Stefan använder pornografi mellan tre och fem timmar i veckan. Han har en positiv syn på sin användning av pornografi då han säger: ”Jag vill kolla för skojs

skull och det ger mig glädje”. Även han använder pornografi som han hittar på Internet. Han säger att han har sett ”allt från att bli slagen till att de pissar på varandra”. Han kan titta på alla typer av pornografi så länge han känner sig sexuellt tillfredsställd. Han onanerar alltid då, men till skillnad från Magnus så säger han sig uppleva en underbar känsla efteråt när han fått utlösning. Han tycks enbart ha positiva känslor kring sin pornografianvändning.

Det främsta syftet med att se på pornografi är att bli sexuellt upphetsad menar Sebastian, och säger att han blir tänd av att se en naken kvinna. Minst en gång i veckan gör han det, antingen själv eller tillsammans med flickvännen. Det är oftast via Internet han skaffar pornografien, men han har även köpt dvd-filmer i butik. Även han menar att han har sett på allt, men ”inte det som är olagligt eller etiskt fel”. Det mesta han ser på är sexuell samvaro mellan kvinna och man, men även lesbiskt. Varje gång han tittar på porr onanerar han. Han berättar om en typisk situation:

”Jag är ensam hemma och blir kåt. Sätter på datorn om jag inte har någon bra film. Ser till att jag inte kommer att bli störd.”

Under tiden tänker han:

”Det skulle jag vilja göra. Eller, henne skulle jag vilja vara med!”

Efter utlösningen tänker han:

”Det var skönt! Nu vill jag bara få undan saker som kan avslöja mig!”

Att han ser till att ingen kommer att störa honom, men kanske i synnerhet att sedan måste dölja porren så han inte blir avslöjad, tyder på att hans användning av pornografi är en privat angelägenhet som han på sin höjd delar med flickvännen. Skulle någon komma på honom när han använder pornografien skulle han troligtvis bli mycket skamsen. Både Sebastian och Emil uppger att de har suttit uppe länge på kvällen med pornografi och sedan fått för lite sömn. Sebastian menar att det har hänt att han varit helt slut dagen efter. Emil säger:

”Ett dilemma som kan uppstå är att jag i vissa fall inte kommer i säng i tid. Om jag hittar något extremt upphetsande kan klockan bli 24:00 – 01:00. Detta har hänt och medför att jag inte har full fokus på jobbet dagen efter.”

Pontus berättar att det har hänt att han har ägnat för mycket tid åt pornografi, men samtidigt säger han att det mest är ekonomiskt som det har gått överstyr, då han har lagt ner för mycket pengar på pornografi.

Någon som anger att han använder pornografi sällan är Staffan, då han menar att han inte får tillfälle särskilt ofta. Han söker upp pornografi på nätet när han är på besök hos sina föräldrar och de inte är hemma. En gång i månaden sker det i genomsnitt, men som vi ska se längre fram så har pornografien stor betydelse för honom då han får möjlighet att se på olika kvinnor.

Motståndgruppen – ”Det är så opersonligt. Jag har inget ut av att titta på det.”

Här finner vi endast tre informanter – Anders, Alex och Jonas. Ovanstående citat är hämtat från intervjun med Jonas och det är typiskt för motståndgruppen. Till skillnad från acceptansgruppen sammankopplar de pornografi med förnedring,

förtryck, opersonlighet och avsmak. Samtliga tre uppger att de från början uppskattat pornografin och den sexuella upphetsning den gett upphov till. Men sedan har de tagit avstånd från den och numera använder de den inte alls. Anders berättar hur han tidigare upplevde pornografin och hur hans syn sedan förändrats:

”När man började upptäcka vad det verkligen handlade om, då var det mer av ren nyfikenhet att, wow, det här är sex, det ser skönt ut, hon skriker och han skriker och sen när man började förstå vad orgasm var och man såg att han kom och allt sånt./.../ ...när man började titta och tyckte att det var upphetsande och man samtidigt tillfredsställde sig själv under tiden så tyckte man, ah, det här känns härligt! Men nu på äldre dagar, när man verkligen förstår vad pornografi innebär eller vad det handlar om. Då tycker jag att... nej... inte nu längre./.../ ...det är ju mycket skrivelser om det hela, som det här att det är kvinnoförnedrande och att det kan förekomma droger i samband med inspelningen och allt vad det är...”

Anders ger intryck av att han har gett upp pornografin på grund av moraliska skäl. Som jag förstår det ger pornografin fortfarande en sexuell upphetsning men den moraliska aspekten överskuggar det sexuella behovet. Ett annat skäl kan vara att han förknippar sexuell lust med sexuell samvaro:

”Jag hade ett förhållande i 19 månader, det tog slut nu i höstas och trots att det tog slut så har jag fortfarande inte känt något behov av att titta på porr efter det, nej... Sen är inte jag heller någon sån, om man kan kategorisera tjejer och killar, någon sexglad typ. Jag tycker att, man gör det med någon man tycker om och sen så behöver jag inte tillfredsställa mig med porr sen vid sidan om eller när jag inte har någon fast partner.”

Samtidigt så uppger han att han tycker att pornografin är överdriven och meningslös:

”Men just de här filmerna som sänds sent på kvällarna och som är till försäljning som i videobutikerna har en egen avdelning, det kan jag inte tycka finns något syfte med de filmerna. Det är ju bara att de kommer in som poliser och allt vad det är... och sen bara rätt av med kläderna och kör igång.”

Han menar också att pornografin väcker avsmak:

”Det är riktigt äckligt och det finns ju det här, man klär ut männen, de springer i läder och hon springer med någon piska och sen kan det vara tvärtom. Det tycker jag är rätt förnedrande för de båda. Samma sak när man kan se killen komma på tjejen. Man ser riktigt hur hon kan rygga till när han sprutar överallt. Det kan jag också tycka är äckligt.”

Jonas har en liknande uppfattning då han anser att pornografin inte förmedlar någon positiv relation mellan de som medverkar. Han menar att pornografi handlar om mannens behov och att kvinnan åsidosätts. Han upplever den som motbjudande:

”Först så är det ganska osmakligt och sen tycker jag att det ger ingenting. Det är bara... Har man sett en har man sett alla, liksom. Och de människorna som är med i filmerna, de gillar inte varandra direkt. De är inte med för varandras skull utan det är ju bara för att göra filmen, tjäna en hacka. Så att... det är så opersonligt. Jag har inget ut av att titta på det, varken i tidningar eller i filmer.”

/.../ Och jag kan inte heller se att det är två människor som möts utan det är snarare det handlar om mannen som ska få orgasm. Så att det är inga känslor inblandade överhuvudtaget, utan det är bara lust. Det är som jag ser det. Det behöver inte alltid vara så att det är känslor inblandade, det kan bara vara lust ibland, alltså även bland vanliga människor. Men här så, det är bara... Alltså det är svinigt, tycker jag. Det är så äckligt, hela grejen liksom.”

Fast det följande visar trots allt på en viss ambivalens då han i ena stunden uppger att han blir avtänd av pornografi, men i andra att han blir upphetsad:

”Jag blir äcklad. Man blir snarare avtänd när man tittar på det. Jag tycker inte att det är vackert.”

Pernilla: Har pornografin fått dig att må bra på något sätt de gånger du har sett på den?

Jonas: Må bra..? Nej, det kan jag väl inte säga. Må bra..? Det beror på hur du definierar det.

P: Okej, du får definiera det!

J: Att må bra av det... Snarare skulle jag vilja säga att man blir upphetsad, och det är i så fall att må bra, men inte att man mår bra på något annat vis.

Alex uppger att han tidigare har tittat på porrfilmer och i porrtidningar, men att han nu har tagit avstånd från sådant:

”Först tyckte jag om det men nu tycker jag att det är förnedrande för vissa bilder var väldigt brutala och inte ett dugg upphetsande.”

Anledningen till att han har slutat att använda pornografi är som han säger att han inte vill skada sin flickvän på något sätt. Hon har av sin tidigare pojkvän blivit utsatt för olika tvång i samband med sex, något som Alex menar kunde kopplas till hans användning av pornografi. Han uppger att han först tyckte att det var spännande med pornografi, men att han nu upplever den som obehaglig. Dock har de hämtat en viss inspiration från porren då det gäller att få uppslag till olika samlagsställningar.

Jonas menar att det möjligen skulle gå att producera bra pornografi, men då skulle den se annorlunda ut än den gör idag. Den skulle inte vara så inriktad på mannens sexualitet:

”Om man skulle göra den bättre, så skulle det i så fall vara att de åtminstone låtsas vilja göra det skönt för varandra eller att de låtsas vilja vara tillsammans... och att man inte visar så mycket, liksom inte så mycket inzoomningar. Det är just det att man kan lämna litegrann åt... /.../ Man kan göra bra porrfilm... /.../ Det skulle se annorlunda ut och det skulle vara lite mer att det handlar om bägge personerna – inte bara mannen som det är nu.”

Ambivalensgruppen - ”Den mesta pornografin är upphetsande, men egentligen är det förnedrande och dåligt.”

I denna grupp har jag placerat de informanter som å ena sidan njuter av den sexuella upphetsningen pornografin ger upphov till, men som å andra sidan känner skam och skuld kring sin användning av den. Några informanter har

hamnat här eftersom de ger motstridiga budskap kring sin användning av pornografi och sin syn på den. Dessa är intervjuade "face-to-face". Frågan är om de inte hade tillhört acceptansgruppen om de i stället blivit intervjuade via e-post. Denna motsägelsefullhet är dock ett intressant resultat. Vi börjar med Johannes som i detta utdrag av intervjun ska berätta om sin syn på pornografi, men som uppenbarligen tycker att det är en jobbig situation att sitta mitt emot mig och prata något sådant:

Johannes: Så i det stora hela är det egentligen totalt meningslöst det där med porr kan jag tycka.

Pernilla: På vilket sätt då?

J: Ja... jag kan ju bara tala för mig själv, det fyller ingen större funktion för mig. Ja, det är ju inte helt sant, man tycker det är roligt att titta på sånt också. Jag vet inte hur jag ska... Det är svårt att sitta såhär och berätta...

Johannes ambivalens till pornografin är mycket påtaglig. Först uppger han att pornografin inte har någon betydelse för honom men sedan ändrar han sig och han medger att det nog inte är så det förhåller sig. När han sagt att han trots allt uppskattar att titta på pornografi så hejdar han sig och får problem med att fortsätta berätta. Det rörde sig antagligen om sådana positiva aspekter av pornografin som han blev alltför generad för att sätta ord på. Det tyder på att han upplever att en positiv uppfattning om pornografi inte överensstämmer med vad han anser att man borde tycka. På så sätt är han ambivalent till pornografin och det visar sig flera gånger under intervjun. På frågan om Johannes och hans sambo funderat på att skaffa pornografi svarar han:

"Ja, det har vi till och med. Vi har en styck film, det har vi. Den har hon sedan gammalt, gammalt. Det är vad vi har. Den har vi sett någon gång. Det är ju ingenting som händer ofta, det har hänt någon gång bara. Det är inget vanligt förekommande. Jag vet inte om det funkar så bra heller."

Han är noggrann med att påpeka att de endast har en porrfilm och att det inte var han utan hans sambo som införskaffade den, och att det var mycket länge sedan. Han poängterar att de nästan aldrig ser på den och att den inte fyller någon större funktion. Johannes är så ivrig att försäkra mig om att han faktiskt är avståndstagande till pornografi, att det får omvänd effekt. Jag upplever honom som mycket ambivalent i stället och ifrågasätter i mina tankar hans ärlighet. Som vi ska se senare så har han i samband med sin utbildning bott på internat med övervägande unga män där det cirkulerar en del pornografi, så han är inte obekant med den.

Christian ger också ett ambivalent intryck då jag möter honom. Han sätter sig aldrig tillrätta och tittar nästan inte på mig under intervjun som om han tycker att situationen är obekvämt. Då jag frågar vad pornografin fyller för syfte för dess användare så svarar han:

"Ja, jag vet inte riktigt... /.../...men jag ser inte syftet med det, förutom om det är någon ensam kille eller gubbe eller något sånt så kanske de behöver det."

Men strax därefter så uppger han dock att han är förtrogen med pornografi, då det är vanligt förekommande på det internat där han bor.

”Där har man inte så mycket att göra så då blir det att man hyr film och tittar på porr. Det finns ju på hela skolan och just på skolan är det mest vardagligt, det är ingen tabu.”

Så jag är tveksam till om Christian verkligen menar att pornografin endast är till för ensamma killar och gubbar. Uttalandena överensstämmer inte med varandra, men jag tolkar det som att syftet med att titta på pornografi blir ett annat i en kamratgrupp än om man tittar på det själv. Jag vill återkomma till detta resonemang under avsnittet ”Alla tittar, vissa förnekar – pornografi bland vänner”.

En informant som medger att han njuter av pornografin är Morgan. Av de unga män jag intervjuat är det nog han som har den mest motsägelsefulla inställningen till pornografi. Han menar att han måste använda sig av pornografi ”eftersom han har så stort sexbehov”, men efteråt känner han sig mycket ångerfull. Fem gånger i veckan i genomsnitt tittar han på pornografi. Det som driver människor att använda pornografi är sjuka behov, säger han. Han tycker att det är mycket omoraliskt med pornografi och att den är till för ”alla som vill sjunka så lågt att de vill använda den”. Han menar att hans användning av pornografi för mycket negativt med sig, då han känner sådan ånger. Det är dock inte relationerna mellan personerna inom porren som är problemet med den, såsom Anders uppgav, utan det tycks mer röra sig om att det är själva sexet eller onanin som han förknippar med denna omoral. I slutet av intervjun tillägger han:

”Jag tycker att det europeiska samhället är så pass omoraliskt att det är rätt åt oss att vi nu får skörda frukten av vad vi har sått.”

Detta uttalande antyder en väldig bitterhet från hans sida. Intervjun är genomförd via e-post, men det hade varit intressant att få träffa Morgan och göra en intervju ”face-to-face”. Men med denna kluvna inställning till pornografi hade det nog varit svårt att intervjua honom på det sättet. Jag försökte att nå honom igen genom e-post för vidare kommentarer till hans svar, men förgäves. Morgan visar i alla fall att det kan finnas ett enormt glapp mellan vad man faktiskt gör (onanera till pornografi) och vad man har för känslomässig uppfattning kring det (omoraliskt och skuldbelagt).

Jag valde att placera Marcus i ambivalensgruppen på grund av att hans första uttalande i intervjun lät såhär:

”Den mesta pornografin är upphetsande, men egentligen är det förnedrande och dåligt.”

Här finns alltså en kluvenhet till pornografin. Men jag får inte intrycket av att Marcus har några direkta negativa känslor kring sin användning, på ett sådant sätt som Morgan. Han berättar att han gör det någon gång per vecka och uppger inte att han känner någon ånger efter utlösningen. Han har heller aldrig förlorat kontrollen över sin användning av pornografi. Han uppger att han köper eller hyr pornografin och att det då rör sig om tidningar och filmer. Som tidigare nämnts så skulle jag vilja tolka det som att man har en ”fri” syn på pornografi om man väljer att köpa eller hyra den i butik inför åsynen av andra människor. Han berättar också att han använde pornografi tillsammans med sin flickvän tidigare då de var ett par.

John använder gärna pornografi. Det blir allt från en halvtimme till flera timmar åt gången. Han säger att det sker tämligen ofta och att det mestadels rör sig om

heterosexuella bilder och filmer, vilka han laddar ner från Internet. Han tror att män i allmänhet tycker att pornografi är en bra idé, men han är också kritisk då han menar att vissa pornografiska företeelser aldrig borde ha fått se dagens ljus. John använder pornografi för att intensifiera den sexuella upphetsningen:

”När man bara är lite smått upphetsad så använder du gärna pornografi för att komma igång ordentligt.”

Han är ensam då han använder den för att han känner skam över sin ”last”. Han brukar onanera då han tittar på pornografin och då upplever han ett välbehag. Men efteråt känns det inte så bra:

”Man blir oftast väldigt skamsen och tänker att man inte borde kolla på såna grejer. /.../ Man kanske inte kan tro det, men det är faktiskt rätt så skamligt fortfarande.”

Han uppger även att det har hänt att han har ägnat mer tid åt pornografi än han har velat. Det kan bero på att han känner skam efter utlösningen, och att de negativa känslorna sedan överväger de positiva känslor som kan kopplas till den sexuella upphetsningen.

Sist i ambivalensgruppen tänkte jag ta upp Isak. Även han tycker om att titta på pornografi, men han har tagit beslutet att inte fortsätta med det. Han upplever att hans användning av pornografi utvecklades till ett beroende. (Se vidare under avsnittet ”Pornografi som drog”.) Han ägnade mycket mer tid åt det än vad han önskade. Efter utlösningen kände han skuld:

”...när man ändå tar steget och börjar titta på porr så drivs man ändå framåt av kåthet, eller vad det är. Det är mest skuldkänslorna efteråt helt enkelt. /.../ Det har ändå varit så att jag måste rättfärdiga det för mig efter att jag tittat på porr men jag ville ju hela tiden sluta med det. /.../ Jag kan kanske förklara det med att det är kopplat till att ha skuldkänslor för att man onanerar för mycket. Det blev ungefär samma grej att jag kände av de båda två. Dels att jag onanerade för mycket, dels att jag såg för mycket porr.”

Här är det både onanin och pornografin som väcker negativa känslor. Man skulle kunna tänka sig att det skulle fungera för Isak att använda porr i mindre utsträckning, men så är inte fallet:

Pernilla: Tycker du att det hade varit okej om du hade kunnat hålla din användning av porr på en viss nivå?

Isak: Jag hade ändå haft skuldkänslor för det, det tror jag.

P: Fast varför får du skuldkänslor?

I: För att det inte är accepterat av samhället. Och jag vet så många dåliga sidor av det så att den lilla kicken jag får av det kan jag inte rättfärdiga att titta på porr.

Det tycks vara samhällets syn på pornografi som är avgörande för att Isak ska uppleva sin pornografianvändning som negativ. Resultatet blir att han känner skuld för att han tycker om att titta på pornografi.

Sammanfattning

Samtliga informanter ger indikatorer på att pornografi ger en sexuell stimulans.

Skuld- och skamkänslor finns i olika hög grad närvarande hos informanterna. För acceptansgruppen och motståndgruppen gäller att attityderna till att använda pornografi avgör om man också gör det, det vill säga är man positiv till att använda pornografi så gör man det och tvärtom. Acceptansgruppen uppfattar pornografi som ett normalt inslag i vardagslivet och i det sexuella livet, medan motståndgruppen snarare vill betrakta porr som något avvikande och som man inte vill förknippa sin sexualitet med. Ambivalensgruppen skiljer sig dock från dessa två kategorier. Den kännetecknas av informanternas motsägelsefullhet, där några använder sig av pornografi men har en negativ inställning till det. Föreställningar om att pornografi inte är accepterat tycks ge upphov till skuld- och skamkänslor hos dessa. Jag får även en del motstridiga budskap där jag får intryck av att informanterna har svårt att vara riktigt ärliga.

Av de informanter som använder pornografi söker sig många till pornografin på Internet, men det är även populärt med dvd-filmer som inte bara köps utan även hyrs. Alla onanerar i samband med att de tittar på pornografi och det främsta syftet med att använda pornografi är också att uppnå en sexuell njutning. Hur länge och hur ofta man gör detta varierar från flera gånger om dagen till någon gång i månaden. Flera informanter använder eller har använt pornografi tillsammans med en partner.

De flesta uppger inte vilken typ av pornografiskt material de föredrar att titta på, men när man talar om pornografi kan jag dock utläsa att det rör sig om heterosexuellt eller lesbiskt material. Ingen av informanterna anger att de använder pornografi med homosexuella inslag mellan män. Inte någon accepterar barnsex eller djursex, tvärtom skulle man vilja se ett förbud mot dessa pornografiska former.

Porr och sex – samma sak?

Efter att ha presenterat respektive grupp med informanter så kommer vi nu att gå in på olika aspekter av pornografi. En intressant frågeställning är huruvida informanterna likställer pornografi med sex. Med sex menas här en intim, könslig samvaro. Är pornografi något som ersätter sex eller har det olika innebörder? Stämmer pornografins bild av sex överens med de egna erfarenheter man har av sex? Svaren skiljer sig här åt mellan de olika informanterna. Flera av informanterna beskriver pornografin som ett substitut för riktigt sex, exempelvis Pontus (Acc):

”Det är för att tillfredställa sig när man inte har flickvän eller inte har någon möjlighet att göra det med partnern.”

Han säger också att under tiden han onanerar till pornografin så önskar han att det var riktigt sex i stället. För Pontus tycks pornografin vara ett andrahandsval. Även Dan (Amb) vill beskriva pornografin som en ”sämre” version av sex och menar att han inte skulle ta till porr om han hade flickvän. För Isaks (Amb) del går det dock inte att ersätta pornografin med sex. Numera använder han inte pornografi överhuvudtaget (till följd av att han utvecklade ett beroende) och han känner att han saknar den. Han tycker inte att det är samma sak att ha sex med sin flickvän, eftersom det då inte enbart rör sig om sexuella behov utan ett begär kopplat till henne. Marcus (Amb) berättar att han har en kompis som inte vill ha flickvän, utan han är nöjd med att ladda hem porr på nätet, men Marcus anser att det är kompisens val och det är okej. Stefan (Acc) uppger att han själv helst vill ha ”äkta

vara i stället för fröken höger”, men att han har vänner som faktiskt föredrar porr framför riktigt sex. Staffan (Acc) har ett behov av att titta på pornografi på grund av att det ger honom variation. Han förklarar:

”Ja, jag har ju sambo, bor med min flickvän och... ja, får ut det mest därifrån. Men sen... ja, det är väl precis som när man är singel, att man vill ha något nytt liksom... på något vis. Så det är väl den enda förklaringen till varför jag i så fall använder mig av den pornografin jag gör. /.../ Jag har min flickvän där hemma, men det är ju samma sak liksom. Samma utseende, samma kropp... Ja, lite såna grejer... och att man då vill se på något nytt fast man då inte gör det i verkligheten så att säga. Ja, jag tror det är den anledningen till det. /.../ Ja, att man vill utforska mer saker./.../Alltså det är precis som att om man går på stan och ser en skitsnygg tjej till exempel. Då kan man ibland fantisera om hur hon hade sett ut utan kläder. Men på Internet så har man ju det redan uppslaget.”

Det tycks vara viktigt för Staffan att få se på olika kvinnors kroppar. Något som understryker detta är att han hade önskat mer omväxling vad gäller kvinnors kroppsformer även inom pornografin. Staffan är den enda informanten som säger att han tycker att pornografin förmedlar en rättvis bild av verklighetens sexualliv. Han menar att det som man tycker om att titta på borde man rimligen också tycka om att göra och tar upp exemplet med djursex:

” Pornografin förmedlar nog en ganska vanlig bild, tror jag. Mer kan jag inte säga. Jag tror många gör så som... /.../... om vi skulle ta djursex, folk som utför djursex på riktigt kollar nog även på det. Det måste ju vara så. Och andra som utför någon annan slags sex tittar på det så jag tror det hör ihop, vad man själv gör och vad man själv tittar på.”

Samtliga övriga informanter menar att pornografin inte överensstämmer med deras egen bild av sexualiteten, utan att den förmedlar en skev bild. Exempelvis tar John (Amb) upp att han anser att sex är något speciellt och att man måste känna något för den personen som man har det med. Det är enbart en fysisk relation mellan parterna som pornografin gestaltar och man får uppfattningen att det inte är något särskilt med att ha sex, menar han. Pontus (Acc) står för en, för informanterna, ganska typisk uppfattning om verklighetsförankringen i pornografin och att man skiljer på sex och pornografi:

”Den förmedlar en överdriven bild av sexualiteten med ansiktssprut och annat som väldigt sällan händer hemma i sovrummet. Det överensstämmer inte alls. Men jag jämför aldrig sex med pornografi. Det är två skilda världar för mig. Jag tänker på pornografin så som den är, men jag tycker inte den ens liknar det riktiga sexlivet.”

Jag förstår det som att informanterna tolkar pornografin som en fantasivärld och att man håller isär pornografi och sex. Det gäller oavsett om man uppskattar pornografi eller inte. Men pornografin kan för Pontus ge upphov till att sexlusten berövas och att han inte vill ha sex med sin flickvän. Resultatet blir vid sådana tillfällen att pornografin får företräde framför sex med flickvännen.

Isak (Amb) tar här upp en av de skillnader han tycker finns mellan att titta på sexuella aktiviteter och att utföra dem:

”I de filmerna som jag har sett så är det oftast inte förspelsscener så mycket. Av vad jag har upplevt så spelar det in mycket mer i verkliga livet. /.../ Men

samtidigt när jag har sett på porrfilmer så har jag aldrig varit intresserad av att se förspelsscener utan det har liksom varit rätt in på samlagsscener som jag varit intresserad av.”

För Isaks del ligger alltså porrens värde i detta sammanhang i att den inte speglar verkligheten, utan att den är ”rakt på sak”. Men Jonas (Mot) ser snarare detta som en nackdel och han menar att det också gör pornografin enformig:

”Alltså, ja, det är ju en man och en kvinna och så har de sex och det är liksom pang på direkt och sen så... /.../ Pornografin, i film eller i tidningar, är väldigt förutsägbar hur den ser ut, hur upplägget är. Det är likadant överallt.”

Anders (Mot) tycker inte heller att pornografin överensstämmer med verkligheten, och han tilltalas inte heller av dess innehåll:

”Sen är det det här att det ger en felaktig bild, jag menar, man kan ju sitta och titta på en film och tänka att, wow, killen håller på i femton, tjugo minuter och ingenting händer. Sen har man förstått att de klipper ihop och att de kanske kommer tjugo gånger under det där, men det ska ju se coolt ut. Sen är det också en felaktig bild... Hälften av det de gör i en film skulle jag aldrig vilja prova för att jag tycker att det är förnedrande, jag tycker att det är äckligt...”

Sammanfattning

Vi finner informanter som uppfattar pornografi som en ”sämre version” av sex, och anser det vara ett andrahandsval. Andra menar dock att sex inte kan ersätta pornografi, eftersom syftet med att titta på pornografi är ett annat än syftet med att ha sex. Bortsett från en informant menar samtliga att pornografin inte överensstämmer med verkligheten, vilket påvisar att de håller isär de båda som olika fenomen. Vad informanterna mer eller mindre ger uttryck för, är att pornografin förmedlar en ”avskalad” bild av sexualiteten. Bland informanterna finner vi både de som uppfattar detta som pornografins styrka och de som menar att det är pornografins brist. I analysavsnittet återkommer jag till detta under rubriken ”Pornografi i rädsla för den rena relationen”.

Krydda i sexlivet eller otrohet mot partnern?

Vi har konstaterat att man i regel skiljer på sex och pornografi, men vilka intryck tar man då av det man ser? Låt oss börja med att titta på om pornografin kan tillföra något till ens eget sexuella liv. Jag ställde frågan om man kan använda porr som inspirationskälla till sitt eget sexliv. Det visade sig att det inte är ovanligt att man genom pornografin får uppslag till olika samlagsställningar:

”Ja, det har jag tänkt på, som jag och min flickvän när vi har sex, det är ganska så ofta som det då blir samma positioner och man använder ungefär samma ritualer varje gång. Och så när man nu tittar på pornografi, så ser man, ah, en sån ställning kanske man borde prova, eller ja, någonting sånt.”

Uttalandet kommer från Staffan (Acc), men det är faktiskt inget specifikt för acceptansgruppen. Exempelvis Alex (Mot), som förknippar pornografi med obehag, menar att det som ändå kan vara positivt med den är just att man får se olika samlagsställningar som man sedan kan använda. Det är det vanligaste svaret informanterna ger på frågan. I övrigt är det acceptansgruppen som menar att pornografin ger mycket inspiration till eget sexliv och att den ger upphov till nya idéer man kan prova.

Jag undrade också om man tittat på pornografi tillsammans med en partner. Flertalet informanter från acceptansgruppen (men det förekommer även i de båda övriga grupperna) uppger att de med sin sexualpartner någon gång har tittat eller ofta tittar på porrfilm i samband med samlag. I detta sammanhang använder de pornografi för att öka spänningen och den sexuella upphetsningen. Merparten har positiva erfarenheter av detta och uppfattar pornografin som en tillgång. Niklas, som inte har någon flickvän, utan olika sexualpartners (knullkompisar), använder enbart pornografi tillsammans med dessa. Han menar att det fungerar bra som ”uppvärmning” att titta på porr och genom porren får de olika uppslag till vad de kan göra när de har sex. Både Sebastian (Acc) och Marcus (Amb) berättar att de med sina flickvänner brukar ”kopiera” vad de ser i porren när de tittar på en film. Sebastian säger:

”Vi ser på porrfilm tillsammans och vi börjar smeka varandra. Sedan gör vi som de gör i filmen. Vi turas om att titta på filmen. Jag tittar när hon suger och tvärtom.”

Enligt vad som här sägs hämtar Sebastian och hans flickvän direkt inspiration av pornografin när de har sex. Därför torde det finnas stora likheter mellan deras sexuella aktiviteter och de som förekommer i pornografin. Magnus (Acc) berättar om en vanlig situation då han och flickvännan använder pornografin:

”Mysig hemmakväll, en p-rulle slås på och vi kryper ner i sängen där någon av hennes dildos ligger o väntar och även ibland ett par handbojor mm.”

Även Emil (Acc) har tillsammans med tidigare partner tittat på porrfilm och ”myst i soffan framför en hederlig VHS”, som han säger. Han är dock den ende som uppger att han med partner chattat med ett annat par via webbkamera och att de haft sex i samband med det.

I de fall där man anger att även partnern uppskattar pornografi så uppfattar man detta som något positivt. Man kan använda den tillsammans. Några informanter påpekar att deras partner har använt pornografi också när de varit ensamma. Ingen uppger att de har känt någon svartsjuka eller haft något annat emot det. Vi ser dock exempel på det omvända förhållandet, där flickvännan inte uppskattar pornografi och inte accepterar partners (informantens) tycke för pornografi. Emil har även erfarenheter av det:

”...det har uppstått problem i en del förhållande, där hennes intresse för pornografi varit noll. Det har slutat med att jag gör som många andra – säger att jag inte tittar på pornografi, men gör det när hon inte är hemma.”

Isak (Amb) berättar att han nyligen hade en diskussion med sin flickvän. Hon visste inte att han hade tittat på porr. Han säger att hon blev jätteledsen när hon fick veta att han gjort det under tiden som de var tillsammans och hon kunde inte tro att han kunde göra något sådant. Det blev en överraskning för honom att hon förknippade pornografianvändning med otrohet:

” Så hon såg det som ett svek, jag hade inte ens sett det i de banorna att jag skulle vara otrogen mot henne om jag såg på porr. /.../ Det var ju en aspekt av det hela som jag inte hade tänkt på alls. Och jag blev ju jätteledsen och hon blev ju jätteledsen. Jag hade ju inte tänkt mig att det skulle ha någonting med henne att göra... Jag höll isär de här. /.../ Mitt förhållande till henne och att jag såg på porr då, det är fortfarande skilt för mig nu såhär i efterhand så att det hade inget med varandra att göra. ”

Det finns även de som har negativa erfarenheter av att titta på pornografi tillsammans. Anders (Mot) och hans tidigare flickvän gjorde ett försök:

”Jag vet när jag tittade på en porrfilm, jag och min dåvarande flickvän köpte en, bara för att vi tänkte att det kan krydda lite. Då gjorde vi det gemensamt, vi hade pratat om det, så det var inte att jag ville eller hon ville att nu köper vi. Sen så låg vi och tittade på den och först hade vi tänkt att man kanske skulle ta del av det, alltså göra lite som det de gjorde. Men vi tittade i tio minuter och tyckte att det var bland det värsta vi hade sett.”

Men i motsats till det ovanstående så uttrycker Anders sedan en annan syn på att använda pornografi med en partner. Han menar att om man tillsammans blir upphetsade av pornografin så kan den fungera som inspiration till att ha sex:

”Alltså, det skulle vara tändande ihop med någon som också tycker att det är tändande. /.../ Men vissa saker som de gör i en film, det kan jag säga, helt ärligt, att det provade jag med min partner. /.../ Men ihop med en partner att man ligger och kollar på det och sen... att man tycker det är upphetsande, wow, de har sex på tv! Vi kanske också är lite småkåta nu och så gör man det.”

Sammanfattning

Det är påtagligt att man låter sig inspireras av olika samlagsställningar som man sedan provar med sin partner. Företrädesvis i acceptansgruppen är det ett genomgående mönster att man upplever att pornografi är stimulerande att använda tillsammans med partnern. Den bidrar till att förstärka den sexuella upphetsningen inför eller under samlaget. Detta tema diskuteras i analysavsnittet under ”Pornografi som inspiration i den rena relationen”. Mer sällan finner vi dock att partnern uppfattar informanternas pornografianvändning som kränkande och som en form av otrohet.

”Alla tittar, vissa förnekar” – pornografi bland vänner

Vad vet man om sina vänners pornografianvändning och vilken inställning har de till pornografi? Händer det att man byter pornografiskt material eller tipsar varandra om sådant? Jag ställde frågor om andra personer i informanternas närhet, för att få veta hur ”pornografiklimatet” ser ut bland vänner och om det kan vara en del av en kamratkultur. Jag hoppades även på att den normativitet, som för en del informanter utmärkt intervjuerna, inte skulle göra sig gällande när man pratar om andra personer. Till att börja med kan jag konstatera att det inte finns någon informant som uppger att deras killkompisar är negativt inställda till pornografi. Det finns dock en del informanter som säger att de inte vet något om vännernas pornografianvändning, då det inte är något man pratar med varandra om. I huvudsak har informanterna redovisat killkompisarnas syn på pornografi. Anders (Mot), Christian (Amb) och Magnus (Acc) säger att även deras kvinnliga vänner uppskattar porren, till skillnad från Isak (Amb) som uppger att hans tjejkompisar är motståndare till pornografi. Emil (Acc) säger att bland tjejkompisarna finns det båda delar. Han arbetar inom IT-branschen och får en viss inblick i sina vänners pornografianvändning, vare sig de vill det eller ej. Han berättar:

”De flesta snackar öppet om det. Vissa säger att de aldrig tittar på porr. Jag brukar hjälpa ganska många med deras datorer när de krånglar. Nyfiken som jag är måste jag kolla vad de har surfat på och vad de har i datorn. Slutsats: alla tittar, vissa förnekar.”

Det som framkommer här är att en del personer har svårt för att, även inför kompisar, ”erkänna” att man faktiskt använder pornografi. Merparten av informanterna uppger dock att deras vänner är positivt inställda till pornografi och att de flesta använder det. Några säger att vännerna ”älskar” det. Detta gäller även i de fall då man själv tillhör motståndgruppen eller ambivalensgruppen. För övrigt så säger Marcus (Amb) att vännerna tycker det är okej med pornografi, så länge tjejerna som medverkar inte blir förnedrade eller utnyttjade. Magnus (Acc) uppger att hans vänner tycker att det är kul med pornografi, men att de tycker att den ibland är överdriven. I de fall där man själv använder sig av pornografi så förekommer det också att man utbyter pornografiskt material. Exempelvis säger Stefan (Acc) att det mycket ofta händer att man utbyter bilder och småfilmer mellan samtliga vänner. Emil (Acc) påpekar dock att det inte längre finns så stort behov av det, då bredbandet numera är så effektivt att det går snabbare att ladda hem pornografin via nätet.

Jag får intrycket av att det inte är så vanligt att man tittar tillsammans med sina vänner. Anders (Mot) ger dock ett exempel på motsatsen och genom följande berättelse blir det uppenbart att vännerna har en annan inställning till pornografi än han och hans flickvän:

”Jag tror att det var i somras så satt jag och min flickvän och så kompisar till henne, med respektive. Och då hade de faktiskt hyrt en porrfilm och jag kom från arbetet, och direkt när man ringde på, det hördes ut i trappen, och herregud, vilken jäkla volym och... Det var så roligt för att jag och min flickvän, vi tyckte att det var så jäkla äckligt, medan de var jäkligt imponerade. /.../ Så att bland mina kompisar förekommer det väldigt mycket. Och en annan kompis, han hade till och med laddat ner bilder i datorn som hans flickvän i sin tur hittade... Nej, de ligger på en nivå när det gäller porr vilket jag aldrig har legat på och aldrig kommer, eller det vet jag inte, men det känns inte så...”

Som jag tidigare berättat bor Christian (Amb) på ett internat i samband med att han utbildar sig. Även Johannes (Amb) har bott på internat. Här finns det en ”pornografikultur”. Johannes minns:

”Det fanns sånt överallt. Först bodde vi i korridor. Det fanns tidningar i varenda rum och det fanns filmer överallt i stort sett. Nej, det fanns väl inte film överallt, det var ju inget porrhotell, men det var mycket tidningar och filmer. Men det var bara vissa personer som skaffade, de som vågade köpa, men sen fanns de ju utspridda överallt. Sen bodde vi i lägenheter. Det fanns ju alltid något i någons lägenhet. Vi bodde ju tre eller fyra killar tillsammans i ett par lägenheter. Vart man än gick fanns det porr i någon lägenhet. Det fanns ju överallt.”

Christian berättar att hur pornografin kan skapa en samhörighet mellan eleverna. Även de få tjejer som bor på internatet tar del av den pornografin som cirkulerar och man tittar på film tillsammans:

”Man gick ju och lånade tidningar av varandra. Det var ett sätt att skapa en relation med den personen. Det är ju något man kan sitta och prata om när man har tråkigt, vissa personer och skådespelare i filmer. /.../ Det är aldrig något sånt, usch, ska ni titta på det... Utan tjejerna på skolan tittar på det. De kan lika mycket om det som alla andra.”

Johannes poängterar att syftet med pornografin inte var att bli sexuellt stimulerad, utan just att förstärka samvaron mellan eleverna:

”Vi satt ju tillsammans, men vi satt ju inte i grupp och runkade direkt... Det var ju inte så. Man satt ju tillsammans och snackade skit samtidigt som det gick en porrfilm i bakgrunden. Det var ju så det var. Det kunde vara någon som satte in filmen så kollade man på den lite. /.../ Man satt tillsammans och det var en kul grej, det var roligt. Det var ju i början av karriären. Det var ju spännande och kul!”

Eftersom intresset för pornografi är stort i den åldern, så är det också något man har gemensamt som kan bidra till samhörighet, menar Johannes:

”Jag tror att man kan förena de flesta killar, 90 procent, genom porr, om man är sexton, sjutton år. Det tror jag absolut. Det förenade ju en...”

Sammanfattning

I de flesta fall anger informanterna att i synnerhet deras killkompisar använder pornografi och att de är positiva till den. Bland de informanter som använder pornografi är det vanligt förekommande att man utbyter pornografiskt material. Ingen uppger att de har manliga vänner som har en negativ inställning. Många informanter vet ingenting om sina vänners förhållande till pornografi, på grund av att det inte uppfattas som ett vardagligt samtalsämne. En intressant iakttagelse är Emils – han har vänner som förnekar att de använder sig av pornografi, men det stämmer inte. Slutsatsen han kan dra är att alla hans vänner gör det. Vad vi har sett i främst Johannes och Christians berättelser är att pornografi kan fungera som ett sammanfogande kitt mellan vänner och den ingår närmast i en kultur för dessa kamratgrupper. Här är pornografins syfte inte att ge sexuell stimulans, utan att sammansvetsa en grupp.

”Pornografin gör inte kvinnor rättvisa, men jag har nog inte påverkats mer av det än att man får ta det med en nypa salt”

Då pornografi i politiska sammanhang och i media många gånger beskrivs som diskriminerande för kvinnor var jag intresserad av att ta reda på hur informanterna uppfattade detta perspektiv av pornografin. Vilken relation förmedlas mellan könen? Upplever man att pornografin innebär någon form av förtryck? Vad anser man i sådana fall om det och hur påverkas man? Rubriken till avsnittet är ett citat från John (Amb) och det kan stå för en majoritet av informanterna. Johannes (Amb) uttrycker det på följande sätt:

”Ja, den förtrycker ju kvinnor till en del. /.../ ...det handlar ju om att männen är störst och att kvinnorna står lägre i rang ju. Så det förtrycker kvinnorna, det kan man ju säga. /.../ Men det är ju det som får en att uppfatta pornografi som något negativt, faktiskt. I alla fall jag lever i ett jämställt förhållande. Jag har en flickvän som säger ifrån när någonting är fel. Jag tycker att det är tråkigt med sånt i alla fall, att männen förtrycker kvinnorna i filmerna.”

Jonas (Mot) har en liknande syn:

”Det är kvinnan som är den underlägsna. Hon ligger och tar emot i stort sett och han ska på något sätt bara ta för sig. Kvinnan blir, som man säger, objektifierad, och han erövrar.”

Pontus (Acc) påpekar att han inte tycker om pornografi där kvinnor förnedras kraftigt. Han stänger av filmen direkt om han stöter på sådant material. Stefan (Acc) är inte heller positiv till pornografi som förödmjucar kvinnor:

”Alltså man har sett några filmer där dom tvingar tjejer som aldrig fått en kuk ner i halsen. De trycker in den långt tills de spyr och spottar. Det är äckligt och sjukt mot alla ju.”

Ett svar som ett par informanter ger är att man tycker om pornografin så länge kvinnorna inte ser ut att bli utnyttjade. Isak (Amb) säger:

”Det är väl olika, i vissa filmer så ska det se ut som att hon verkligen njuter av det hela, men samtidigt så har jag sett många filmer där kvinnan verkligen inte alls njuter av det men då är det någon slags dominans från mannen i den scenen som i stället ska ge tittaren njutning. Och det är något som jag inte... Det skiljer sig väl från verkligheten. Det är väl klart att det finns kvinnor som vill bli dominerade, men jag tror i alla fall alltid att de vill ha skönt samtidigt och det syns väl inte i de där filmerna utan om mannen dominerar så har kvinnan inte skönt. Men om hon spelar att hon njuter av det, då känner inte jag att man dominerar lika mycket.”

Han, liksom Johannes (Amb) och Morgan (Amb) är de som menar att porren påverkar deras syn på kvinnors sexualitet:

”Ja, definitivt. Det är klart att de spelar in, alla intryck jag får av sex spelar ju in i min uppfattning, så jag ser inte varför inte den skulle spela in.”

Johannes (Amb) tar upp en aspekt på hur han har påverkats av pornografin:

”Jag skulle ljuga om jag säger nej. Det har ju säkert satt sina små spår, inte så att man blivit någon galning direkt men det har ju säkert satt sina spår. Det är bara att ta såna här grejer som att raka eller inte raka underlivet. Man tycker ju inte det är fint med ett orakat underliv. Det är såna grejer som sätter snurr på en.”

När jag frågar Morgan (Amb) vilken relation som förmedlas mellan könen i pornografin så svarar han:

”Ingen, inte som alla svenskar tycker iallafall, att det skulle vara förtryckande”

Men i nästa stund uppger han att han påverkas negativt av den bild som man får av kvinnors sexualitet. Han säger att ”kvinnor får en horig bild”. Jag har svårt att tolka de budskap Morgan ger. Är det så att han tycker att det är rätt att kvinnor gestaltas som ”horiga”? Emil (Acc) uppfattar inte pornografin som förtryckande på något sätt. Han menar att en dålig kvinnosyn och sexualitet inte har något med varandra att göra. Jag tolkar det som att han anser pornografin vara fri från diskriminering, eftersom det rör sig om en pur sexualitet. Han är väl medveten om att många uppfattar pornografin som förtryckande och han tror att jag är ute efter att få det svaret.

I synnerhet i acceptansgruppen så är det flera informanter som inte har någon särskild uppfattning om det sätt som män och deras sexualitet gestaltas i pornografin. Jag vet inte om det beror på att de flesta av dessa är intervjuade via

e-post och dessa frågor var bland de sista man svarade på. Kanske har de inte reflekterat över det i någon större utsträckning, då det oftast är kvinnans roll i pornografin som kommer på tal. I motståndgruppen och ambivalensgruppen kommer i alla fall frågan om mannens ställning i pornografin upp. Isak (Amb) förklarar varför kvinnan är i centrum i pornografin:

”Alltså, porrfilmer görs väl oftast till män så därför är de till för att män ska njuta och män njuter väl oftast av att ha någon slags... Män njuter av när de blir uppkåtade av att de får se på kvinnan i porrfilmer, till exempel. Därför ges hon väldigt mycket utrymme i porrfilmer, anser jag.”

Men Jonas (Mot) tar upp en annan sida av att pornografin handlar om mäns sexualitet, något han är ensam om:

”Det handlar ju väldigt mycket om mannen och att han ska få utlösning i stort sett. Det är det det handlar om.”

På frågan om pornografin ställer krav på mannens sexualitet så svarar Christian (Amb):

”Det känner nog alla, att man ska vara störst, bäst och vackrast. Men det kommer man också underfund med att det går inte att vara störst, bäst och vackrast. Det håller inte, men det är klart, alla har ju känt att så vill man vara och så ska man vara. /.../ Men det är samma sak där, man fick reda på att man inte behövde göra det. Men det är klart att det finns de som vill att mannen ska vara stor och tuff och hård, men sen när man väl kommer ut i verkliga livet så är det inte så ju.”

Anders (Mot) menar att pornografin är förnedrande för både kvinnan och mannen, eftersom den inte överensstämmer med det verkliga sexuallivet.

”Egentligen tycker jag att all porr är förnedring därför att om det är som jag tänker så är det, som jag sa innan, att man har sex två personer i ett sovrum med den man tycker om och inget man exponerar för alla andra så och just att jag tycker att den mesta porr, får man väl ändå säga, ger en felaktig bild av vad sex egentligen innebär.”

Sammanfattning

Oavsett vilken grupp man tillhör upplever informanterna att det är vanligt förekommande att pornografin förmedlar en stereotyp bild av i synnerhet kvinnan. Man är medveten om det och man försöker att inte ta intryck av det. Flertalet tror inte heller att de påverkas av det. Inte någon av informanterna uppger att de uppskattar när pornografin är förnedrande för kvinnor. Jag återkommer i analysen under rubriken ”Ett spektrum av reflexiva förhållningssätt” till en diskussion om hur man förhåller sig till denna bild av pornografin.

Pornografin påverkar andra

Jag ville också ta reda på hur man tror att pornografin kan påverka andra som använder den, då det exempelvis gäller sexuella aktiviteter, och om den kan ha någon betydelse för jämställdheten mellan könen. Staffan (Acc) tror att pornografin sätter sina spår i det sexuella livet:

”Det som var extremt förr är inte alls lika extremt idag och utförs av människor i verkligheten och inte bara på film, typ det här med att killen sprutar kvinnan i

munnen och i ansiktet. Det tyckte man väl kanske var ganska äckligt innan, men det vet man att det förekommer ju i jättemånga parförhållanden säkert. Det vet jag inte men det är bara vad jag tror, speciellt när man har hört kompisar och andra man känner som har berättat. Och då är inte det från samma kompisrelation utan det är från många olika håll, att de har berättat om... och det är både killar och tjejer som jag hört det från. Och därför tror jag att det är ganska vanligt.”

Isak (Amb) går långt i sitt resonemang och menar att pornografin genomsyrar vår sexualitet, oavsett om vi använder pornografi eller ej:

”Alla som ser på porr blir ju påverkade av det. Jag tror inte att det undgår någon. Även såna som inte ser på porr, det sipprar väl alltid ut till dem också. Sen sipprar det väl ut i språkbruk eller vad som helst, så porr påverkar definitivt. Jag tror inte ens att de som inte tittar på porr, om vi nu ska dela upp det i kvinnor och män, så tror jag att kvinnorna kan bli påverkade av män även om män som inte själva tittar på porr utan att det formar hela uppfattningen av sexualiteten. Och sen kanske det påverkar de männen som sen påverkar kvinnorna, lika mycket som kvinnorna blir påverkade direkt av det. Så att jag tror att det sipprar i genom och att det finner alla.”

Han tror också att det har betydelse för jämställdheten mellan könen, eftersom han tycker att kvinnor trycks ned i pornografin och att hon har en sämre roll än mannen. Christian menar att pornografin påverkar oss:

Christian: Jo, det ser man i skolan. Kanske inte i gymnasiet, men i lite lägre klasser så var det ju... Man skulle vara tuff och tjejen skulle bara vara objekt, så det påverkar. Man ser det ju hela tiden.

Pernilla: Och att det kan bottna i pornografin?

C: Ja, det kan det. Det är egentligen en gammal syn, att tjejer ska vara lite så... lite mindre betydande än killar och att killar ska vara tuffa och ta för sig. Det kommer säkert från pornografin också.

Ett par informanter i motståndgruppen påpekar att pornografin i stället är ett resultat av ojämlikhet mellan könen. Jonas säger:

”Alltså, jag tror nog snarare att porrfilmer och porr överhuvudtaget är ett uttryck för det samhälle vi lever i. Så det är tvärtom, det påverkar inte oss utan det är en produkt av samhället. Tyvärr, kan man väl säga då, felvidna inställningar till sex. Inte hos alla förstås, men uppenbarligen finns det väldigt många som vill ha det ändå.”

Stefan (Acc) menar att vissa killar tror att det män gör mot kvinnor i porren kan man även göra i verkliga livet och då blir det väldigt fel, säger han. Även John (Amb) antar att pornografin kan ha negativ inverkan på tittaren. Han tror att många våldtäkter kan hänföras till porren, och han säger att ”man får bilden av att det är helt okej att gå och ha sex med någon”. I övrigt uppger flera av informanterna, oavsett vilken grupp de tillhör, att både tjejer och killar, främst är i yngre år kan skadas av att se porr och i synnerhet om den är den enda informationskällan till sexualitet. Anders (Mot) här:

”...jag tycker i stället man ska ta tillvara på den sexualundervisning som ges

och att jag hoppas verkligen att man i framtiden har sexualundervisning i skolan så att ungdomar inte söker information via porrindustrin. Därför att det tror jag är onyttigt att man går ut med det som startpunkt att titta på pornografi och sen när man ska göra det första gången har jättestora krav på sig själv och tror att det är verkligen sådär det ska gå till att tjejen blir jätteupphetsad av detta jag gör och jag ska kunna hålla på i tjugo, trettio minuter, alltså.”

Sammanfattning

Trots att flertalet informanter anser att de inte själva blir påverkade av den syn på könen som pornografin förmedlar, tror man att andra blir det. De flesta antar att den kan ha negativ inverkan på jämställdheten, men andra tror snarare att den är ett uttryck för en redan existerande könsmaktsordning.

Pornografi som drog

Detta sista avsnitt i intervjuredovisningen handlar om en av informanterna, Isak (Amb), vars pornografianvändning kom att utvecklas till ett beroende. Det är inte förvånande att finna detta hos någon av informanterna. Studien Kärlek och sex på Internet visar att cirka tio procent av de som använder nätet för kärleks- och sexuella syften anser att det har medfört problem för dem (Månsson m fl, 2003). Isak har nu brutit sitt beroende. Han berättar:

”Jag tog ett beslut för mig själv att jag inte tyckte om det längre, helt enkelt. Jag har velat sluta med att se på porr väldigt länge, men jag har inte riktigt kunnat sluta. Utan det har varit som något slags begär för mig. Men jag har inte sett på porr nu på ett halvår i alla fall.”

Sammanlagt rörde det sig om ungefär fem timmar i veckan som han använde pornografi, vilket innebär att det finns informanter som ägnar sig betydligt mer åt pornografi. Isak upplevde dock både pornografianvändningen och onanin som något skuldbelagt. Han ville därför skära ner på det, men det fick snarare motsatt effekt:

”Men jag ville ju sluta väldigt länge. Kanske de senaste tre åren så har jag velat. Men jag har haft svårt att... Det har ändå varit så att jag måste rättfärdiga det för mig efter att jag tittat på porr men jag ville ju hela tiden sluta med det. Det gick inte att ta avstånd från det successivt utan det var liksom antingen eller. Jag ville ju sluta med det men jag kunde ju inte och jag försökte ju innan att skära ner på det i alla fall men det gick inte, så sen var det bara, nej, nu är det slut och för att jag klarade aldrig att dra ner på det. Det blev snarare tvärtom att jag tänkte på det mer och att det blev större konsumtion.”

Isak menar att det var själva behovet av att titta på porr, som gjorde honom beroende av det. Det var inte ett sexuellt begär i första hand som medförde hans allt högre konsumtion:

”Det var väl oftare så att jag gick och tänkte på porr och så gick jag och såg på porr och sen blev jag kåt, än att jag var kåt och gick och såg på porr.”

Det var ingen speciell händelse, utan det var en upptrappning av konsumtionen fram till en punkt, då han tog beslutet att lägga av med pornografin helt. Han tyckte att det var pinsamt och han ville att något annat i livet skulle ta pornografins plats:

”Det var inte på grund av hur porren såg ut som gjorde att jag slutade utan snarare att det blev för mycket och att det hade varit mycket under en längre

period. Nej, jag trivdes inte med mitt liv om vi ska säga så. Det var liksom större än så och det tog upp en stor del av mitt liv. /.../ Stänga in sig och titta på det här. /.../ Det var ändå många... ändå mycket tid som gick åt till det. Det blev för mycket.”

Det som är intressant här är att Isak uppger att han tittade på pornografi ungefär fem timmar i veckan, vilket inte innebär att han har en för informanterna ovanligt hög konsumtion. Beroendet är därmed inte avhängigt volymen på konsumtionen. Isak menar att pornografin gav honom en kick och fick honom att må bra tillfälligt:

”Det blir ett snabbt rus, helt enkelt, men som sagt oftast med skuldkänslor efteråt.”

På frågan om han tycker att det finns någon typ av porr som han kan titta på nu blir svaret nej. Han tar upp de dokumentärer som exempelvis handlar om bröstförstoring som sänds på teve. Han menar att det dolda syftet med dem är att exponera nakna kroppar. Sådana dokumentärer vågar han inte titta på och än mindre på vanlig pornografi:

”Om jag skulle börja titta på det igen så skulle jag inte kunna förmå mig själv att sluta. Just nu så, som de här dokumentärerna jag berättade om innan, jag stänger av teven när jag ser sånt. Jag vill inte bli frestad av sånt, utan jag mår bara dåligt av det för att då påminns jag av det. Nej...”

Sammanfattning

För Isak blev hans pornografianvändning problematisk. Den eskalerade till ett beroende där han inte kunde trappa ner på användningen. Pornografin stimulerade ett begär som inte i första hand var sexuellt och den njutning pornografin gav avlöstes efter utlösningen av skuldkänslor. Han undviker numera även sådant som påminner om pornografi i rädsla för att åter bli fast i ett beroende.

ANALYS

Inledning

I den analys som här följer kommer jag att resonera kring några särskilt framträdande drag i intervjumaterialet. Vi börjar med temat ”Tabun och skammen”, sedan ”Pornografi i rädsla för den rena relationen” och ”Pornografi som inspiration i den rena relationen”, för att avsluta med ”Ett spektrum av reflexiva förhållningssätt”.

Tema 1: Tabu och skammen

Här kommer jag att diskutera något som kanske är det mest påtagliga mönstret i hela intervjumaterialet – nämligen iakttagelsen att användning av pornografi ger upphov till skam. Skammen tränger igenom i samtliga tre grupper. Förvisso är den inte så framträdande i acceptansgruppen, men inte desto mindre finns den ständigt närvarande. Hängivna av frestelsen att använda pornografi, njuter man under tiden och skammen uppträder i regel inte förrän efter utlösningen. Då är man tillbaka i någon slags obeslöjad verklighet och kåtheten är ett minne blott.

Men varför upplevs pornografi som något så skamfullt? Det ska jag diskutera i detta avsnitt. Sverige har en sexualsyn som kan betraktas som restriktiv (Helmius, 2000; Lewin m fl, 1998). Det innebär att sexualiteten tillåts, men endast under vissa former och det ger upphov till en ambivalent inställning. Ofta beskrivs sexualiteten som problematisk och pornografin är ett utmärkt exempel på det, då den snarare associeras med gruppvåldtäkter och övergrepp på barn än med sexuell lust och åtrå. Den feministiska teorin som har legat till grund för den största delen av forskningen om pornografi hittills, har med all sannolikhet präglat oss i våra officiella uppfattningar – pornografi är sjukt och kvinnoförnedrande. Och var är kärleken?

Den franske sociologen Michel Foucault (2002) har med sitt klassiska verk ”Sexualitetens historia. Band 1: Viljan att veta” gett oss en teoretisk referensram för vilka premisser som har gällt för sexualitetens utveckling. Makt och diskurs är huvudord här. Foucault menar att samhället fogar sina medlemmar till att bli passande och dugliga individer. För ett par århundraden sedan var bikten en metod för detta ändamål, där sexuella tankar eller handlingar avslöjades för att sedan korrigeras. Den moderna bikten utgörs i stället av det tal som förs om sexualiteten, vilken har sin grund i att den vetenskapliggjorts. Med vetenskapens intåg följde att vissa handlingar och beteenden uppfattades som perverterade och avvikande, exempelvis fördömde den barns onani. Vi behöver inte gå många decennier tillbaka i tiden för att höra talas om präster som inför sina konfirmander beskriver onani som något syndigt (Månsson, 2005).

Diskursen styr med andra ord vad som är lämpligt tyckande och beteende. Den brittiske sociologen Anthony Giddens (1995) har till viss del velat revidera Foucaults teori. Giddens håller med Foucault om att diskursen är konstituerande men menar att det inte är så enkelt. Vi lever i en postmodern värld som är rörlig och den kännetecknas av individens reflexivitet. Det innebär att diskurser delvis omprövas och omvandlas. Diskurser formar inte enbart, utan de ger också upphov till nya förhållningssätt. Foucault har även missat att beakta den romantiska kärlekens inträde då han beskrivit sexualitetens historia, men i det här sammanhanget kanske viktigare – den plastiska sexualitetens möjligheter. Då sexualiteten har skiljts från reproduktionen har det blivit möjligt att ha sexuell samvaro för njutningens skull, vilket befriar och främjar en mångfald av sexuella

konstellationer, menar Giddens. Därmed är det svårt för en diskurs (till exempel den heterosexuella normativiteten) att i längden råda.

Vi kan konstatera att diskursen konstituerar förhållningssätt åtminstone till viss del. För att knyta an till det jag ovan anfört om pornografi är den diskurs som idag dominerar den negativ. Den skam som informanterna uppger att de känner visar tydligt på att pornografins diskurs formar uppfattningen. En negativ diskurs om pornografi tillsammans med ett reflexivt förhållningssätt kan här ge upphov till en normativ reflexivitet. I intervjuredovisningen påpekar jag att jag inte är övertygad om informanternas uppriktighet. Man kanske svarar på det sätt som man tror "låter bra" för den som intervjuar. Detta var tydligast i ambivalensgruppen. Med andra ord överensstämmer den information man ger med den härskande diskursen. Hammarén och Johansson (2002) påpekar på liknande sätt svårigheter med att få tillförlitlig information då det gäller exempelvis pornografi på grund av den normativa reflexiviteten.

Diskursen ligger också bakom våra sexuella script. Script är en metafor från teaterns värld som kan jämföras med manus. Vi utvecklar script i förhållande till alla aspekter av vår omvärld, men termen fungerar mycket bra då vi ska förklara sexuella normer och handlingar. Scripten talar exempelvis om hur och med vem vi ska ha sex samt vad som är sexuellt eller inte sexuellt. Begreppet är myntat av William Simon och John H Gagnon (1999) och det bestämmer individens benägenhet att reagera och handla i förhållande till sexuella innebörder. Således är det inte mycket som bestäms vare sig av slumpen och eller av biologin.

Script existerar på tre olika nivåer – kulturella scenarion, interpersonella script och intrapsykiska script. Kulturella scenarion existerar som en bakgrund till övriga script. Det är en slags guide som anger samhällets grundläggande värderingar, gemensamma för det kollektiva livet. Genom det kulturella scenariot fångar individen upp signaler och symboler i vilka särskilda roller förespråkas. Framförandet av dessa roller speglar på ett eller annat sätt kulturella scenarion. Men script på denna samhällsnivå är alltför abstrakta för att ha möjlighet att självständigt förklara ett beteende. En individ använder interpersonella script för att kalibrera sitt beteende med det för samhället aktuella kulturella scenariot. Här kan man jämföra med det tidigare nämnda begreppet normativ reflexivitet. Men för att göra detta krävs det att individen gör "samtal med sig själv", och det sker i dess intrapsykiska script. Individens önskningar och motiv måste anpassas till scripten på de andra två nivåerna. Motiv går därmed inte att direkt förena med en instinkt eller drift, eftersom det inte existerar på egen hand.

Simon och Gagnon hävdar således att något inte uppfattas som sexuellt förrän det ges en sexuell innebörd. Därmed så lär vi oss vad som exempelvis är sexuellt upphetsande. Det framkom i intervjumaterialet att informanterna upplevde de första mötena med pornografi som mycket spännande och kittlande. De visste att pornografi var något "lite förbjudet" och det underströks genom att pornografen blivit gömd eller kastad i skogen när man hittade den. Genom att pornografen förknippas med förbud och hemlighet så erotiseras den samtidigt. Jämför med den viktoriaiska eran då man vadderade benen på pianon för att man tyckte att det påminde om kvinnoben. På så vis dras snarare uppmärksamheten till objektet än från det och man tilldelar det en sexuell laddning (Månsson, 2005). Ett gott exempel på detta i dagens samhälle är de svarta skivor man sätter upp framför pornografiska tidningar i exempelvis livsmedelsbutiker. Man lägger märke till dem då de med sin svarta platta framför skiljer sig från övriga tidningar. Det kulturella scenariot (eller diskursen) att pornografen uppfattas som hemlig tycks

bara göra den mer intressant.

Min förklaring är att skammen uppkommer i det intrapsykiska scriptet när man använder pornografi, eftersom det interpersonella scriptet inte är kongruent med det kulturella scenariot. Skammen i sin tur förstärker känslan av att det är detta är "fult", vilket medför att pornografin upplevs som ännu mer förbjuden.

Samhällen kan delas in i paradigmatiska och postparadigmatiska samhällen, uppger Simon och Gagnon. Vårt samhälle bör förknippas med ett postparadigmatiskt samhälle. Här har kulturella scenarion inte så starka fästen, utan färre individer delar samma uppfattning än vad som är fallet för pragmatiska samhällen. Det kulturella scenariot, menar Simon och Gagnon, som förlorar sin påverkan på individerna, leder till osäkerhet och oförutsägbarhet. Då det gäller pornografi har jag hävdad att det kulturella scenariot är mycket tydligt i sina signaler. Ändå tror jag att den ambivalens informanterna uttrycker beror på en viss osäkerhet, där man inte vet hur ens egna åsikter kommer att värderas.

Skammen varierar mycket i grad hos intervjupersonerna. Det i sig vill jag se som ett tecken på att vi lever i ett postmodernt samhälle där olika uppfattningar alltmer får stå sida vid sida. Det finns därmed anledning att tro att skammen som pornografin för med sig kommer att avta alltmer. Kings begrepp "acceptability" (i Månsson m fl, 2003) visar att de gränser som sätts upp för pornografin på nätet tenderar att luckras upp och tänjas ut. Pornografins tabu kanske kommer att försvinna. Mina intervjuer visar dock att skammen i stort sett alltid finns närvarande vid pornografianvändningen, och därmed håller än så länge den härskande diskursen om pornografi ett fast grepp om oss.

Tema 2: Pornografi i rädsla för den rena relationen

Pornografianvändningen består inte enbart, utan den ökar (Månsson m fl, 2003). Men ökar behovet av pornografi eller är det ett redan existerande behov som nu tillfredsställs genom den nya teknologin? Det är en fråga som inte går att besvara på ett enkelt sätt. I detta avsnitt kommer jag att hävda att pornografin utgör ett slags emotionellt skyddsnät i en postmodern värld präglad av förändringar. Det enda man med säkerhet kan veta i ett sådant samhälle är att ingenting är konstant, men pornografianvändningen består.

Ett tydligt mönster i föreliggande studie är att pornografi uppfattas som något annat än sex. För en grupp av informanterna innebär pornografins "avskalade" version av sex dess styrka. De fortsätter att regelbundet använda pornografi på egen hand trots att de ingår i partnerförhållanden. Det framgår att pornografi väl så bra kan fungera som substitut för sex och vi har hört talas om dem som föredrar att använda pornografi framför att ha ett förhållande. Pornografin har definitivt ett egenvärde, men vari består detta?

För att resonera kring detta vill jag börja med att beskriva det som Giddens (1997) kallar för den rena relationen. Den rena relationen går hand i hand med utvecklingen av det postmoderna samhället. I stället för, som i traditionella samhällen, basera relationer på nytta, existerar den rena relationen för sin egen skull. Med vänskaps- eller kärleksrelationer är intimiteten ett mål i sig. Ett sådant förhållande är bräckligt varför det ställer särskilda krav på parterna som ingår. Tillit och förpliktelse gentemot partnern är elementära komponenter i den rena relationen.

Den rena relationen sätts alltmer på prov i vårt postmoderna samhälle. Samhället av idag kännetecknas av snabba förändringar, som individen har att anpassa sig till. Den polsk-engelske sociologen Zygmunt Bauman (2003) beskriver ett sådant samhälle som flytande och det ställer stora krav på individen. Å ena sidan eftersträvar individen stabilitet, å andra sidan måste det finnas ett stort utrymme för flexibilitet. I samband med dessa förändringar uppkommer valmöjligheter och vi måste hela tiden ta ställning till de olika alternativ som står till buds. Bauman hävdar att detta får en oerhörd effekt på våra relationer. Vi söker intimitet, men måste samtidigt hålla en viss distans och värja oss mot den. Det innebär att vi inte vågar knyta våra mänskliga band alltför hårt – ett bättre alternativ kan ju finnas bakom hörnet. Förhållanden får därmed inte möjlighet att sättas på prov och utvecklas på ett djupare plan, utan parterna ger upp vid minsta motstånd som ges.

“In lasting commitments, liquid modern reason spies out oppression; in durable engagement, it sees incapacitating dependency. That reason denies rights to bindings and bonds, spatial or temporal.” (s 47)

Bauman vill beskriva dagens relationer som nätverk snarare än som en fast struktur då nätverken är lättare att lösa upp. Vi vill hitta en slags gyllene medelväg där balansen mellan intimitet och beroende passar det flytande samhället. Han menar dock att detta inte är möjligt och effekten därav blir en känsla av osäkerhet. Slutsatsen blir att i ett sådant samhälle får den rena relationen med dess krav om förpliktelse och tillit allt mindre plats, och flytande förhållanden ges företräde.

Jag vill hävda att pornografin fyller en funktion i det flytande samhället där det är en fördel att vara oberoende. Att ha sex med någon, oavsett om man ingår i en relation eller inte, betyder alltid ett visst mått av beroende. Bauman (a a) konstaterar likaledes:

“No union of bodies, however hard one might try, can escape social framing and cut out all connections with other facets of social existence.” (s 51)

Att använda pornografi innebär däremot inget beroende av en annan part. Pornografi skulle kunna uppfattas som en särskild form av plastisk sexualitet. Enligt Giddens (1992), som har myntat begreppet, så innebär den plastiska sexualiteten en fristående sexualitet. Numera kan vi ha sexuell samvaro enbart för dess egen skull, vilket har blivit möjligt sedan sexualiteten har skiljts från sin reproduktiva funktion. I pornografin skalas den plastiska sexualiteten av ytterligare. Att onanera till pornografi innebär ingen intimitet med en annan partner och därmed ställs inga önskemål, krav eller förväntningar på användaren. Dessutom är pornografins direkta ändamål att skapa en sexuell upphetsning hos tittaren, vilket understryker att detta är ”sex” på användarens villkor. Pornografi blir därmed ”okomplicerat sex” som passar väl in i det flytande samhället. Den rena relationens löfte om tillit och förpliktelse lyser med sin frånvaro.

Vi fick genom intervjuerna höra att det finns dem som föredrar att använda pornografi framför att skaffa en partner. I dessa fall kan man anta att det är rädslan för den uppoffring den rena relationen kräver som sätter käppar i hjulen. Man vågar helt enkelt inte engagera sig i en annan människa och det sexuella begäret blir effektivt tillfredsställt genom pornografin. Det är också typiskt att man använder pornografi trots att man har en kärleksrelation. Inom förhållanden, vilka alltmer kan betecknas som flytande, kan pornografin indirekt fungera som en ”distansskapare” mot partnern. (Detta sker i de flesta fall säkerligen omedvetet.) För att inte lägga ner alltför mycket möda på sexlivet med partnern används

pornografi som en motvikt och ett okomplicerat komplement. På så vis kan man uppnå en balans mellan intimitet och oberoende. Pornografin skulle även kunna innebära en annan fördel. Förvisso är pornografin i sig inte statisk, utan i högsta grad föränderlig, men som vi tidigare konstaterat så visar pornografianvändningen inga tecken på att avta. Då både samhället och förhållanden blir flytande och osäkra söker individen stabilitet. Pornografin skulle här kunna utgöra en fast punkt i en sådan tillvaro – en trygghet som alltid finns tillgänglig eller åtminstone på behörigt avstånd, inte minst genom Internet.

I stället för att knyta mänskliga band överhuvudtaget eller alltför hårt blir pornografin en räddare som borgar för en viss stabilitet. Pornografin sviker aldrig. Den bild av pornografin som jag har målat upp i detta sammanhang är trots allt dyster. Pornografin sett i detta ljus innebär på sin spets en krass ersättare för mänskliga relationer, som en konsekvens av det postmoderna samhällets villkor. Oberoendet knappar in på intimiteten, som får stryka på foten.

Tema 3: Pornografi som inspiration i den rena relationen

Här kommer jag att belysa pornografi ur en ljusare synvinkel, än vad fallet var i föregående avsnitt av min analys. Det ena motsäger inte det andra, utan detta är olika dimensioner av pornografi som kan existera sida vid sida. Det jag vill diskutera är hur pornografi också kan fungera som ett kitt i den rena relationen, samt tjejers eller unga kvinnors förhållande till pornografi. Hur kvinnor uppfattar pornografi är inte irrelevant för hur män förhåller sig till pornografi. Här är det nödvändigt att poängtera att mina intervjuer inte bygger på någon som helst information från tjejer eller kvinnor, utan det jag utgår från är mina informanternas rapporterade erfarenheter av pornografi inom den rena relationen. Jag kommer att jämföra mitt resultat med Bergs (1999) samt Hammarén och Johanssons (2002) studie och föra en diskussion därvid.

Det jag tog fasta på i intervjumaterialet var det mönster att informanterna använder pornografi tillsammans med en partner. Detta förekommer företrädesvis inom acceptansgruppen, men även övriga informanter kan uppge att pornografi skulle kunna utgöra en inspirationskälla och fungera som variation i sexlivet. Det finns forskningsresultat som visar på att mäns sexuella upphetsning blir högre om de tar del av pornografi tillsammans med en kvinna som är intresserad av pornografi (Lopez & George, 1995), än vad som är fallet om de ensamma använder pornografi. Mitt resultat är heller inte förvånande, då Sex i Sverige (Lewin m fl, 1998) pekade på att kvinnor i mycket högre grad använder pornografi tillsammans med någon annan, än själva. I min studie tycks det vara så att de informanter som använder pornografi med sin partner gör det i samförstånd, och jag får intrycket att det sker lika mycket på bådas villkor. Även dessa tjejer uppskattar i så fall att använda pornografi med partnern och den fungerar här som en krydda i sexlivet.

Lena Bergs studie vill synliggöra att det fortfarande finns ett förtryck mot den kvinnliga sexualiteten då kvinnor och tjejer förväntas vara sexuellt återhållsamma (Berg, 1999). I sin forskning vill hon utifrån en feministisk grundsyn låta de implicita spelregler som gäller för tjejer komma fram i ljuset. De ger upphov till att tjejerna inte kan agera utifrån jämställda normer utan att löpa risk att drabbas av negativa konsekvenser. Tjejerna löser dilemmat genom att passera som lagom sexuellt aktiva, där parförhållandet är det som i första hand legitimerar sexuell samvaro. Då det gäller pornografi, uttrycker tjejerna i studien ett stort motstånd och förakt mot denna, samtidigt som de säger sig bli sexuellt upphetsade av den. Andra studier visar också att kvinnor blir lika sexuellt tända av pornografi som

män blir (Lopez & George, 1995). Å ena sidan vill Berg tolka tjejernas negativa inställning till pornografi som uppriktig, men å andra sidan uppger hon att den inställningen kan vara ett led i strategin att passera som lagom.

Hammarén och Johansson (2002) fokuserar snarare på att tjejer och killars syn på pornografi de facto närmar sig varandra, vilket även andra studier ger stöd för (Månsson m fl, 2003). De uppfattar denna rörelse som tecken på att de gällande förutsättningarna för könen håller på att förändras mot ett mer jämställda villkor. Resultatet analyseras utifrån ett postmodernt perspektiv där sexualiteten uppfattas som rörlig, vilket också gör den komplex och mångfacetterad. Poängen i de refererade studierna skiljer sig därmed åt. Bergs studie syftar till att synliggöra att det bakom uttalade normer om jämställdhet fortfarande dröjer sig kvar en traditionell könsordning då det gäller förutsättningarna för sexuell aktivitet. Hammarén och Johansson vill tolka ungdomarnas svar som markeringar mot en traditionell könsordning och då det gäller sexualmoral och kön står olika motsägelsefulla diskurser sida vid sida.

Hur ska man då tolka det som framkommer i min studie, att pornografi används av båda könen som en tillgång inom den rena relationen? Min avsikt är inte att dementera vare sig Bergs eller Hammarén och Johanssons studier, även om de kan tyckas gå stick i stäv med varandra. Tvärtom tror jag att de båda kan vara fruktsamma. Bergs analys visar att tjejer har det outtalade kravet på sig att vara sexuell återhållsamma, men som Berg också uppger upphör dessa krav inom ett parförhållande, där kärleken legitimerar sexuella intressen. Här kan vi finna förklaringen till att även flickvännerna till informanterna i min studie tycks uppskatta att använda pornografi med partnern. Hon kan ”slappna av”, utan att bli dömd och låta sig hänföras lika mycket som sin partner. (Jämför till exempel med Sebastians ord på s 35). Berg uppger dock att tjejerna i hennes studie uppfattade pornografi som ”fult” och ”motbjudande”, samtidigt som den gav upphov till sexuell upphetsning. Det första refererar hon till som en tankemässig reaktion och det sistnämnda står för en känslomässig reaktion. Berg understryker att tjejerna tycktes vara ärliga i dessa uttalanden. Hon avslutar sin analys med att förespråka att den tankemässiga reaktionen då det gäller sexualitet bör väga tyngst och att det därmed är den som står för ens ”korrekta” förhållande till exempelvis pornografi. Hon frågar sig:

”Är det möjligt att lösa upp tolkningen att kroppens signaler som exempelvis sekretutsöndring och erektion betyder sexuell upphetsning och lust?”

Men det är något som inte stämmer här. Den tankemässiga reaktionen påverkas ju rimligtvis av de normer som man har att förhålla sig till. Berg menar också att tjejerna, enligt den lagom-norm som hon menar råder, bör förhålla sig avvaktande till pornografi. Alltså kan det mycket väl vara så att de uttrycker ett ”klädsamt” motstånd mot pornografi men att de egentligen har en annan uppfattning. Vi kan inte veta vad som egentligen är fallet, bara spekulera. Men som jag ser det vacklar Bergs resonemang här. Mitt resultat visar hur som helst att pornografi kan vara en positiv variabel i den rena relationen, om informanternas uppfattning överensstämmer med deras partners. I detta sammanhang vill jag också passa på att diskutera Månssons tes – att kvinnors pornografianvändning är av passiv karaktär, då man i första hand använder pornografi inom ett parförhållande (Lewin m fl, 1998). Det kanske snarare är så att könsspecifika sexuella normer och script inte medger att kvinnor införskaffar och använder pornografi på egen hand? Att de har förväntningar på sig att passera som lagom, för att använda Bergs uttryck. Men inom den rena relationen ges man tillfälle att ta del av pornografi. Var det

inte så att kvinnor och män tänder lika mycket på pornografi?

Men kanske är det ändå inte så enkelt som att kvinnor ”behöver” kärlek för att kunna använda pornografi inom ett förhållande? Vi minns Niklas (s 35) som har några ”knullkompisar”, med vilka han tittar på pornografi för att få uppslag till sexuella aktiviteter. Analysen jag har gjort stämmer inte in i detta fall. Här tror jag på Hammarén och Johanssons resonemang om det postmoderna samhället, i vilket individers olika uppfattningar står sida vid sida. Olika diskurser samsas med varandra vilket medför en komplexitet som inte så enkelt låter sig ringas in. Dock tror jag att jag har fört ett resonemang kring den diskursen som är den dominerande (att tjejer bör förhålla sig sexuellt återhållsamma utanför den rena relationen).

Enligt min analys kan pornografi även utgöra en positiv dimension inom den rena relationen och fungera som inspiratör för det sexuella livet. I motsats till föregående stycke där jag hävdade att pornografi kan skapa och upprätthålla en distans mellan parterna, tycks den i detta sammanhang bana väg för intimitet och stärka de mänskliga banden.

Tema 4: Ett spektrum av reflexiva förhållningsätt

Redan i intervjueredovisningen delade jag in informanterna i tre grupper – acceptansgruppen, ambivalensgruppen och motståndgruppen. Jag utgick från deras grundinställning till pornografi samt om de använde den eller inte. Även om jag inte har gjort något som helst anspråk på att mina informanter ska utgöra ett representativt urval – jag har intervjuat de personer jag har fått tillgång till – så kan deras uppfattningar om pornografi spridas över ett spektrum. Förvisso har jag stött på vissa svårigheter under intervjuerna där den normativa reflexiviteten troligtvis har inverkat. Jag har upplevt att jag fått en del tillrättalagda svar, då pornografi kan uppfattas som ett intimt och kontroversiellt ämne att bli intervjuad om. Men trots det skiljer sig uppfattningarna om pornografi mycket åt, vilket den indelning jag har gjort påvisar. Av den ena uppfattas pornografi som en viktig och ”sund” källa till sexuell njutning och avkoppling, medan pornografi för den andre förknippas med avsmak och sexuell avvikelse. Den kanske viktigaste frågan då det gäller pornografi är huruvida den är kvinnoförnedrande eller inte och vilken betydelse man i så fall lägger i det. Det märks att informanterna redan har funderat i denna fråga och bildat sig en uppfattning innan tidpunkten för intervjun. Här är det möjligt att finna ett mönster, även om det inte är särskilt tydligt och står sida vid sida med andra uppfattningar. I det följande kommer jag att använda en personlig berättelse om pornografins effekter, som står på feministisk grund, och ställa den mot Loftus (2002) analys av sitt resultat. Dessa kommer jag att jämföra med det mönster jag tycker mig ha kunnat iaktta genom mina intervjuer.

Först vill jag göra en mindre presentation av Robert Jensen, feministisk teoretiker och adjunkt i journalistik. Han är medförfattare till ”Pornography: The Production and Consumption of Inequality” (Dines m fl, 1998). Poängen med att hänvisa till Robert Jensens personliga erfarenhet är att han är man och en före detta genomsnittlig pornografikonsument som idag representerar en feministisk ståndpunkt. Om man vill se ett orsakssamband så krävs det ”vetenskap”, anser Jensen, och det är inte möjligt att genom laboratorieundersökningar bevisa att pornografi orsakar våldtäkt. Om man däremot vill se vilken roll pornografi kan spela i förhållande till våldtäkt i ett större sammanhang, så är den bästa metoden att lyssna på människors erfarenheter och historier. Han berättar därför sin egen och vi börjar med att titta på hur han upplever pornografi idag:

“I get erections from pornography. I take that to be epistemologically significant; my body understands the charge of pornography. Because I was raised in a sexist culture with few (if any) influences that mitigated that sexism, I am in a position to explore how that sexual charge is connected to the ideology of male dominance and female submission that structures contemporary commercial pornography.” (s 134)

Jensen ser idag sin tidigare användning av pornografi i ett annat ljus, sedan han har anammat den feministiska teorin. På en makronivå skapar, upprätthåller och reproducerar pornografi manlig dominans, menar han. Men för varje individ är dock historien mer komplicerad än så, och inte bara ett uttryck för en önskan att kontrollera kvinnor. Män tenderar att inte uppfatta sin sexualitet som aggressiv eller våldsam, utan det rör sig helt enkelt bara om sex. Han menar att det inte behöver påvisas att alla män använder pornografi på exakt samma sätt för att pornografi ska utgöra en huvudkomponent i det patriarkala systemet.

Här följer några påståenden med feministiska förtecken (Loftus 2002; Dines m fl, 1998) som jag kommer att behandla på det sätt som jag beskrivit ovan:

- “Pornografi undervisar män om sex”
- ”Män som använder pornografi kan inte skilja på fantasi och verklighet.”

“Pornography was an important means of sex education. /.../ Most of my sexual education came on the streets with peers and was rooted in pornography. /.../ These images were incredibly powerful for me and my childhood friends. They helped plant in me some basic assumptions about sex: that a certain kind of female appearance was most desirable, that women could be used for sex in ways portrayed in the magazines and movies (as well as through my use of those materials), that women’s resistance to certain kinds of sexual activity was the result of prudish inhibitions that could, and should, be overcome. /.../ It constrained my imagination, helped keep me focused on sexual creativity that was rooted in male dominance, and hindered me from moving beyond the ordinary misogyny of the culture. Instead of my imagination running wild, my imagination was locked into a film loop, reproducing scripts and scenes from pornography.” (Dines m fl, 1998, s 139, s 142)

“If parents, schools, and the rest of society leave a yawning gap in a child’s knowledge of sex, it is not pornography’s fault that it partly fills the gap. /.../ True, pornography lies about women, but it lies about men, too, and male viewers recognize this. They know they are not like them men in porn, and most of them reported they quickly got over their insecurities over those differences. Why should they think the women in porn are any more true to life?” /.../ “In what men seek from pornography there is a tension – and a collaboration – between realism and fantasy, the true-to-life and the ideal. The two aspects both oppose each other and work together toward a delicate balance for maximum effect on the viewer. Or rather, they don’t work together, which is why so many men, so much of the time, are less than pleased with the pornography they see, as my survey indicated.” (Loftus, 2002, s 256, s 248)

Resultatet av min studie, till skillnad från vad Jensen talar för, visar att man förhåller sig reflexiv till pornografi. Medvetet tar dessa unga män till sig de delar som de upplever som positiva och tar avstånd från sådant som de finner förtryckande. Pornografien inspirerar snarare än undervisar. Exempelvis använder de sig av olika samlagsställningar som förekommer i pornografien. Att pornografien

ger upphov till en sådan inspiration upplever man som en av pornografins tillgångar. Dock uttrycks en oro för andra personer om de under de första ungdomsåren inte får några andra intryck från sexualiteten än genom pornografin. Man tror att det finns en risk att de påverkas på ett negativt sätt och att man direkt ska överföra pornografin till det verkliga sexuella livet. Däremot oroar informanterna inte sig för vad ens egen pornografianvändning kan föra med sig, utan de tycker sig kunna hålla en god balans mellan pornografin och sina egna föreställningar om sexualiteten, vilket rimmar väl med Loftus studie.

- “Pornografi objektifierar kvinnor”
- “För män representerar den pornografiska kvinnan alla kvinnor”

”Pornography constructed women as objects, which encouraged me to see women in real life in that same way. /.../ For me, pornography intensified that tendency to see women first and foremost not so much as sexual being but as sexual objects for men to view and use. /.../ In my case, I have seen women on the street and created sexual scenes with them that were taken directly from pornography I had seen. /.../ The fact that it was a routine part of my sexual imagination tells me something about how pornography has affected my view of women.” (Dines m fl, 1998, s 139, s 140)

“The truth is, men know only too well that not all women are like the ones in pornography. That is one of the things that makes it appealing: that the women in porn do not behave like most of the women the viewer knows. /.../ In other words, the male viewer is not using pornography to create reality; it’s the other way around. He loves pornography for how closely it emulates reality at its best – although it’s not real. The pornographic woman is at the peak of her attractiveness, and utterly responsive to him. The few real women who acted this way (if he’s been lucky) were in love with him, or at least highly attracted to him.” (Loftus, 2002, s 251, s 252)

Männen i min studie anser att pornografin förmedlar en stereotyp bild av i synnerhet kvinnan och hennes sexuella karaktär, vilket också Jensen menar. Genom ovanstående citat av Loftus framhävs detta snarare som en positiv aspekt av pornografin. Mina informanter anstränger sig för att ta denna framställning av kvinnor och män med en nypa salt och att inte bli påverkad i sin syn på könen. Man upplever att kvinnan i pornografin är underordnad mannen och det är inget som uppskattas, utan tvärtom uppfattas det som onödigt. Pornografin hade varit bättre om den förmedlat mer jämställda relationer. Intressant här är att Loftus informanter uppger att de skulle föredra att oftare se kvinnan i en dominant position.

- ”Pornografi skapar behov att utföra vissa speciella sexuella handlingar.”

“The question of the casual chain likely cannot be answered definitely: Do the desires exist independently and the get represented in pornography, or does pornography help create the desires?” (Dines m fl, 1998, s 141)

“A simple example of porn’s unreality is the “cum shot”. Obviously, most men rarely pull out and ejaculate in the air or on their partner’s body during sex, or there would be much less demand for condoms and birth control pills. So pornography does not reflect reality in this instance, and men do not copy what they see in porn. The cum shot is a convention, much like the moments in musicals when people inexplicably burst into dance and song – and a

convention not highly prized by many viewers, to judge from the remarks of men in the survey.” (Loftus, 2002, s 247)

Min undersökning ger inget svar i denna fråga. Någon har hört från vänner att ansiktssprut (facial cum shot) numera är ett vanligt inslag i det sexuella samlivet, medan andra tror att det händer väldigt sällan. En tolkning skulle kunna vara att dessa föreställningar motsvarar ens egna sexvanor. Direkta frågor till informanterna om man har för vana eller skulle önska komma i ansiktet på tjejen kanske hade varit på sin plats från min sida. Det har ju dock blivit ett mycket vanligt förekommande scenario i pornografin och det hade varit intressant att undersöka om det inverkar på sexualiteten. Loftus (2002) informanter menar att de inte uppskattar att se ansiktssprut i pornografin. Kanske är det inte så uppskattat som producenterna av pornografin bestämt förmodar. Månssons undersökning i Sex i Sverige indikerar dock att individer som konsumerar pornografi också utför sådana sexuella aktiviteter som är centrala i pornografin – exempelvis oralsex och analsex (Lewin m fl, 1998). Vi vet inte om det är ett tecken på ett mångfacetterat sexualliv eller om det är direkta följder av pornografins påverkan. Frågan förblir tills vidare obesvarad.

- ”Pornografi erotiserar våld och makt över kvinnor.”

“The feminist claim that pornography fuses sex and violence is often rejected by men who say they do not use or enjoy violent pornography. But pornography does not need to be overtly violent to be part of a process by which violence is eroticized. I was never interested in overtly violent pornography, yet I was conditioned, in part by non-violent pornography, to accept violence as erotic. What I had learned to find arousing was a basic power dynamic of male dominance and female subordination, which is much the same in violent and nonviolent pornography. /.../ The hierarchical structure of nonviolent pornography trained my body to understand the erotic potential that this culture has assigned to rape. During my study of pornography I learned that rape was sexy to me. /.../ But it is important to remember that while I say I have never committed a sex crime, all I can really say is that I have not committed a sex crime under the male-defined sexual standards of this culture, which are similar to the standards set out in pornography.” (Dines m fl, 1998, s 143, s 144)

“If men wanted only power in sex, they wouldn’t experience performance anxiety, impotence, or premature ejaculation (or feel guilty when they do), because these are symptoms of not being able to satisfy one’s partner – or the fear of it. If domination and power were all that mattered to men, they would care only for their orgasm, and not their partner’s. The fact is, many men do care very much about women’s pleasure, both in life and in pornography, where it is the focus of so much attention. /.../ To implicate pornography as the primary cause of the activities of violent, crazy individuals who probably would have been violent and crazy even if they had never seen a picture of a naked woman, makes as much sense as banning alcohol because spouse abusers are often drunk when they batter their partner. /.../ In the handful of cases where there was some form of violence, few men enjoys it or identified with the perpetrators of sexual violence. Nearly all the men who had not seen any violence in pornography also had no interest of finding any. Since at least two-thirds said they did not find violence a turn on, yet regularly looked at pornography, one may safely assume they were not seeing much violence in porn.” (Loftus, 2002, s 305, s 274, s 261)

Även informanterna i min studie poängterar att det är viktigt att kvinnorna i pornografin ser ut att njuta. De tar aktivt avstånd från sådan pornografi i vilken de upplever att kvinnor påtagligt förödmjukas. Man undviker helt enkelt att använda den typen av pornografi. Ingen av informanterna säger sig heller uppskatta våld eller förtryck i pornografin. Mönstret är att man tror att pornografin påverkar jämställdheten på ett negativt sätt och att exempelvis våldtäkt till viss del kan förklaras genom pornografins inverkan.

Ett genomgående mönster i intervjuerna är att man tror att andra påverkas negativt av pornografin, men att man själv däremot, har förmågan att urskilja vad som är "rätt" och "fel". Är det pornografins negativa diskurs som ges mycket utrymme i media som medför detta att man tror så om andra? Som jag tidigare nämnt, förknippas pornografi i media med barnpornografi och gruppvåldtäkter. Det är tydligt att man delvis uppfattar pornografin som något negativt, då man anser att kvinnor omotiverat får en lägre position i den. Min poäng och kanske viktigaste slutsats är teorin att man hanterar pornografins avigsidor genom en väl utvecklad reflexivitet. Reflexivitet är ett ledord! Detta är unga män som har tänkt över frågan om pornografi i ett samhälle som förespråkar jämställdhet mellan könen. Även Hammarén och Johansson (2002) poängterar i sin studie att ungdomars reflexivitet i dessa frågor är central. Vi vet inte hur dessa män påverkas på en omedveten nivå, men genom att förhålla sig reflexiva så mycket som möjligt försöker de föra upp sitt förhållningssätt på en medveten nivå. Jag upplever både Loftus slutsatser samt den feministiska teorin kring män och pornografi som alltför renodlade. Det mönster jag har identifierat och redogjort för, samt de kategoriseringar av informanterna jag har gjort, hämtar näring lite här och där ur dessa teorier. Loftus teori kan inte stå självständigt, eftersom man de facto upplever pornografin som förnedrande för kvinnor. Den feministiska teorin fungerar inte heller tillfredsställande, då vi bör beakta den uppenbara reflexivitet dessa män ger uttryck för. Reflexiviteten torde bana väg för en ökad jämställdhet i det sexuella livet.

Vi får inte glömma att jag från början poängterade att informanterna stod för ett spektrum av olika ståndpunkter. Både det mönster jag i detta avsnitt har identifierat och grupperingen av informanterna är ett slags förenklingar. Min studie visar lika mycket att mäns förhållande till pornografi är komplext och mångfacetterat. Att den normativa reflexiviteten som jag har diskuterat ständigt finns närvarande hos dagens unga män gör pornografianvändningen också svår att studera, vilket i sig medför en komplexitet. Det postmoderna samhälle vi lever i rymmer inte längre några enkla sanningar. Kanske är det som Alan Soble (2002), professor i filosofi, förespråkar?

"We cannot tell from a photograph alone what the model meant to expose or what the photographer meant to capture or, especially, what the viewer focuses on when looking at the image."

Avslutning

Jag har i min analys plockat upp vissa teman som framkommit i intervjuerna. Skam, pornografi i förhållande till den rena relationen och det spektrum av reflexiva förhållningssätt jag just redovisat är sådana teman jag har valt att analysera. Det finns mer att hämta från mitt intervjumaterial. Exempelvis speglar avsnittet "Pornografi som drog" en intressant och uppriktig intervju med Isak (Amb). Att göra fler intervjuer med personer som upplever sig vara pornografiberoende skulle vara mycket spännande. Det kan utgöra ett uppslag till

ett forskningsbart tema inom pornografins område. Intressant är också det avsnitt där vi får veta vilken funktion pornografen kan fylla i en kamratgrupp. Vad är det för komponent i pornografen som medger att den kan fungera som ett sammanhållande kitt?

I denna studie har jag inte kunnat dra några övergripande slutsatser kring unga mäns relation till pornografi, då den inte på ett enkelt sätt går att ringa in. Ett av studiens mest uppenbara resultat är dock det att skammen är pornografins ständiga följeslagare – detta som en konsekvens av den reflexivitet som präglar de unga männens förhållningssätt till pornografi. Min förhoppning är att studien ska väcka sådana tankar hos läsaren så att man inte på ett självklart sätt vill döma ut de som använder sig av pornografi. Pornografins innebörder är mer komplicerade än så.

REFERENSER

- Bauman, Z (2003) *Liquid Love: On the Frailty of Human Bonds* Oxford: Blackwell Publishing
- Berg, L (1999) *Lagom är bäst. Unga kvinnors berättelser om heterosexuell samvaro och pornografi* Stockholm: Bilda förlag
- Dines, G, Jensen, R & Russo, A (1998) *Pornography: The Production and Consumption of Inequality* New York and London: Routledge
- Dworkin, A (1981) *Pornography: Men Possessing Women* New York: Perigee Books
- Foucault, M (2002) *Sexualitetens historia. Band 1. Viljan att veta* Göteborg: Daidalos Orig. publ. 1976
- Gagnon, J H & Simon W (1999) *Sexual Scripts I: Parker, R & Aggleton, P (Eds) Culture, Society and Sexuality: a reader* London: UCL Press
- Giddens, A (1995) *Intimitetens omvandling. Sexualitet, kärlek och erotik i det moderna samhället* Lund: Nya Doxa Orig. publ. 1992
- Giddens, A (1997) *Modernitet och självidentitet. Självet och samhället i den senmoderna epoken* Göteborg: Daidalos Orig. publ. 1991
- Halvorsen, K (1992) *Samhällsvetenskaplig metod* Lund: Studentlitteratur
- Hammarén, N & Johansson, T (2005) *Genderorder or Disorder? Youth and Sexuality in Late Modernity I: Månsson, S-A & Cervantes, C L Social Work in Cuba and Sweden* Göteborg and Havana: The Department of Social Work and The Department of Sociology
- Helmius, G (2000) *Manus för mognad. Om kärlek, sexualitet och socialisation i ungdomsåren* Sala: Mimers brunn
- Kimmel, M S (Ed) (1990) *Men confront Pornography* New York: Meridian
- Kvale, S (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun* Lund: Studentlitteratur
- Lewin, B, Fugl-Meyer, K, Helmius, G, Lalos, A & Månsson, S-A (1998) *Sex i Sverige. Om sexuallivet i Sverige 1996* Stockholm: Folkhälsoinstitutet 1998:11
- Loftus, D (2002) *Watching Sex: How Men Really Respond to Pornography* New York: Thunder's Mouth Press
- Lopez, P A & George, W H (1995) *Men's enjoyment of explicit erotica: effects of person-specific attitudes and gender-specific norms* The Journal of Sex Research, vol 32, no. 4, 1995, s 275-288
- Månsson, S-A; Daneback, K; Tikkanen, R & Löfgren-Mårtensson, L (2003) *Kärlek och sex på internet. Nätsexprojektet 2003:1* Göteborg och Malmö: Institutionen för socialt arbete och Enheten för socialt arbete

Månsson, S-A & Söderlind, P (2004) *Sexindustrin på nätet. Aktörer, innehåll, relationer och ekonomiska flöden* Stockholm: Égalité

Månsson, S-A (2005) Muntligt meddelande vid handledning, 2005-05-04

Norstedts svenska ordbok (1990) Göteborg: Språkdata, Sture Allén och Norstedts Förlag

Robson, C (2004) *Real World Research* Cornwall: Blackwell Publishing

Soble, A (2002) *Pornography, Sex and Feminism* New York: Prometheus Books

Widerberg, K (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken* Lund: Studentlitteratur

BILAGOR

Bilaga 1: Intervjufrågor

Bilaga 2: Informationsbrev

Bilaga 1

FRÅGOR TILL STUDIEN "UNGA MÄNS ANVÄNDNING AV OCH SYN PÅ PORNOGRAFI"

Allmänt

1. Vilken är din sysselsättning?
2. Hur gammal är du?
3. Hur bor du?
4. Har du någon partner? (Man eller kvinna?)

Första kontakterna med pornografin

5. Berätta om första gången eller någon av de första gångerna då du kom i kontakt med pornografin! (Vad var det du såg eller läste? Hur gammal var du? Vad tänkte du? Vad kände du?)

Användning/avstånd

6. Använder dig av pornografi idag? (Svara ja även om du bara gör det någon enstaka gång.)

Om du svarar ja

7. Vilket är ditt syfte med att använda pornografi?
8. Hur införskaffar du den?
9. Vilken typ av pornografi använder du?
10. Vilka typer av pornografi har du sett?
11. Gör du det ensam eller tillsammans med andra?
12. I vilken utsträckning gör du det? (Hur mycket tid? Hur ofta?)
13. Beskriv en typisk situation då du använder dig av pornografi!
14. Onanerar du då du använder pornografi?
15. Vad känner du under tiden?
16. Vad tänker du under tiden?
17. Vad tänker du efteråt?
18. Har du någon gång tyckt att du förlorat kontrollen över din användning av pornografi (på så sätt att du har använt pornografi mer än du egentligen velat)?

Om du svarar nej

19. Har du gjort det någon gång?
20. Varför använder du inte pornografi?
21. Vilka typer av pornografi har du sett?

Vänner

22. Vad vet du om dina vänners användning av pornografi?
23. Byter ni pornografiskt material någon gång eller tipsar varandra om sådant?
24. Vilken inställning till pornografi har dina vänner?

Partner

25. Har du haft någon partner som använt sig av pornografi? Hur har det påverkat dig i så fall?
26. Har ni gjort det tillsammans? Beskriv en sådan situation i så fall!

Eventuella positiva aspekter

27. Anser du att din användning av pornografi för något positivt med sig?
28. Vilken betydelse har pornografi för din egen sexualitet?
29. Utgör pornografin en källa till inspiration i förhållande till din egen sexualitet?

Eventuella negativa aspekter

30. Anser du att din användning av pornografi för något negativt med sig?
31. Har du någon gång kommit i kontakt med något i pornografin som gjort dig illa berörd? Har detta i så fall påverkat din inställning till pornografin? Hur?
32. Anser du att pornografin kan innebära förtryck av något slag? I så fall – på vilket sätt? Påverkar det din egen uppfattning om pornografi?

Vad är pornografi?

33. Beskriv vad pornografi är för något för dig!
34. Vilken är din inställning till pornografi? (Skriv gärna utförligt!)
35. Vem anser du att pornografin vänder sig till?

Bilder som förmedlas via pornografin

36. Vilken bild av sexualiteten förmedlar pornografin?
37. Hur överensstämmer denna bild med din uppfattning om vad sexualitet är?
38. Vilken relation mellan kvinnor och män förmedlas genom pornografin?
39. Tror du att pornografin påverkar din uppfattning om kvinnors sexualitet? Hur i så fall?
40. Tror du att pornografin påverkar andras uppfattning om kvinnors sexualitet? Hur i så fall?
41. Tror du att pornografin påverkar din uppfattning om mäns sexualitet?
42. Tror du att pornografin påverkar andras uppfattning om mäns sexualitet?

Önskar du tillägga något?

Har du några kommentarer till frågorna?

Bilaga 2

Hej!

Inom ramen för magisterkursen i socialt arbete på Malmö Högskola genomför jag studien ”Unga mäns användning av och syn på pornografi”. I denna undersöker jag om och i så fall hur unga män använder sig av pornografi, samt vilka uppfattningar och attityder som finns till pornografin. En del av undersökningen har jag för avsikt att göra via mail med män i åldern 18-25 år. Är du intresserad av att delta i studien? I så fall kommer du givetvis att vara anonym och de uppgifter du anger kommer att avidentifieras. Material från undersökningen kommer att förvaras så att ingen obehörig kan ta del av det. Om du önskar får du möjlighet att se över materialet innan studien går i tryck. Studiens resultat kommer att publiceras på Malmö Högskolas hemsida och det kommer enbart att användas i forskningssyfte. Observera att ett deltagande är helt frivilligt och att du när som helst kan bestämma dig för att avbryta din medverkan.

Härmed tillfrågas du om deltagande i studien. Har du några frågor kring studien går det bra att kontakta mig eller min handledare Sven-Axel Månsson, professor i socialt arbete.

Med vänliga hälsningar
Pernilla Nigård

Studieansvarig:
Pernilla Nigård
Malmö Högskola
Hälsa och samhälle
205 06 Malmö
E-post: magisterstudie@hotmail.com

Handledare:
Sven-Axel Månsson, professor i socialt arbete
Malmö Högskola
Hälsa och samhälle
205 06 Malmö
E-post: sven-axel.mansson@hs.mah.se